

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted to
the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 8, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepi-
nega spodaj ali
na ovitku; Ako (293)
je številka
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

Štev. (No.) 292.

Chicago, Ill., 15. aprila (April) 1913.

Leto (Vol.) VIII.

Tarifni švindeli.

Pesek v oči delavnemu
ljudstvu kakor
po navadi.

Amerikanskim delavcem že po-
jejo polstoletja, da visoki tarif
protektira visoke (1) delavske
plače, da je še nižje plače delav-
cev na evropskem kontinentu
zakrivil le svobodni tarif itd.
Pravijo, da ako se uvede prosta
carina, da bodo padle delavske
plače na nivo slabo plačanih de-
lavcev v Evropi.

Republikanska stranka je ime-
la posebno sladka usta za visoki
tarif ter na svojem praporu de-
lala kričečo reklamo, "da se mo-
ra protektirati ameriške delavce
pred inozemskimi izdelki." Na
drugi strani pa je demokratska
stranka delala propagando za
prosto carino ter predbacivala re-
publikanski stranki, da s svo-
jimi zagovori za monopolni tarif,
republikanci intimni prijatelji
trustov. Ravno v isti sapi so tudi
demokrati peli delavcem, rekoč:
da je visoki tarif mati trustov
in direktni provzročitelj visokim
cenam živil.

Torej republikanci so hoteli
imeti visoki tarif, da protektira-
jo ameriške delavce pred nizkimi
plačami! Demokrati pa so ho-
teli imeti prosti uvoz inozemskih
izdelkov, uničiti truste, ter ame-
riške delavce protektirati pred
visokimi živili. To ni ničesar dru-
gega, kakor stari tarifni švindeli
kapitalistov, s katerimi mislijo
loviti nezavedne kašne. Ko je
znani "delavski prijatelj" Roo-
sevelt ustanovil novo progresivno
stranko, ni vedel, kam bi se za-
lezel z tarifnim upravljanjem. Konec
se je Roosevelt in njegovi haj-
duki odločili, da je najlepše, ako
se v sredi, ter da zagovarjajo oba
tarifa. S tem najnovejšim nestvo-
rom so upali naloviti še največ
glasov, ker so dobro poznali praz-
ne glave večina volilcev.

Kapitalisti imajo v glavah
drug načrt, ter jih tarif prav nič
ne skrbi. Seveda, ako bi imeli do-
volj razredno zavednih delavcev
v Ameriki in v Orientu, potem bi
šel kapitalistični načrt hitro k
vragu. Veliko denarno posojilo
za mlado Kitajsko republiko se
samo radi tega zavlačuje, da ka-
pitalisti pregledajo kakšni tarif
misli skupaj izkrcuati nova de-
mokratska administracija, to je:
ali bode bolj dobičkonosno po-
slati izdelke iz Amerike na Kitaj-
sko in Japonsko, ali pa če bi bilo
boljše, da ameriški denarni sin-
dikati (Wall Street), dobi dovo-
ljenje od kitajske vlade, da sme
v Orientu graditi velikanske to-
varne in dolge železniške proge.

Kitajska kakor tudi Japonska
imata bogate pokrajine naravne-
ga bogastva, posebno premoga in
železne rude je v izobilju, kar pa
še zakriva plast zemlje. Kitajska
je zlati rudnik Juhodkov za gra-
ditev novih lokomotiv, jekla,
bombaža, volne in čevljarških
tvarnih. Ničesar bi ne bilo bolj
pripravno za ameriške kapitali-
ste, kakor da se ugnezdijo na Ki-
tajske, kjer bi cenene neorgani-
zirane azijske delavce lahko iz-
rabljali kolikor bi hoteli. Svetov-
ni trg bi bil kmalu preplavljen
kitajskih izdelkov po celem sve-
tu. Ako bi se to zgodilo, potem bi
ameriški kapitalisti rezali delav-
cem plače dol, dokler bi ne prišli
na stališče kitajskih kuljev.

Upamo, da kadar bodo delavci
spoznali švindeli tarifnih diplo-
matov, da bodo dali slovo tarif-
nemu upravljanju, ki je pod dana-
šnjo kapitalistično vlado za de-
lavce brez pomena. Oklenili se bo-
do socialistične stranke, katera
ima edini izhod iz industrijske
sužnosti kapitalizma.

Kapitalisti vam nočejo vzeti
vaših farm, ker jih nimate. Tri-
intrideset odstotkov farm v Zdru-
ženih državah je danes v najemu.

ALI JE ŠEL MORGAN V NE- BESA.

V Philadelphiji, Pa., je Rev.
Dr. George Chalmers Richmond
imel celo pridigo od umrlega fi-
nancirja Morgana. Najbolj skrbi
pobožnega gospoda zamotano u-
prašanje: ali je prišel Morgan v
nebesa? Učeni doktor teološke
fakultete je mnenja, da je bil
Morgan velik finančnik, ampak
slab demokrat. Bil je menda tudi
premalo pobožen, ter je imel ve-
liko rajše denar v bankah, kot pa
da bi ga daroval recimo za neob-
hodno potrebne misijone. Morgan
baje tudi ni hotel verjeti v unio-
nizem in v velike (!) progresiv-
ne ideje naših novih demokratov,
kakor so Roosevelt, predsednik
Wilson, Bryan, dr. Parkhurst in
škof Williams iz Mišigana, kateri
so vsi večji državniki, kakor pa
je bil umrl Krez.

Morgan tudi ni verjel, da bi bi-
lo pametno, ako bi delavsko ljud-
stvo imelo malo več svobode in
boljši zaslužek, (to se pa že sme
verjeti, da Morgan kaj takega ni
veroval). Nadalje tudi ni verjel v
svobodo govora in debate. Vse-
kakor je bil Morgan velik finanč-
nik, ni pa bil velik mož. Mi ne že-
limo več videti človeka z karak-
tarnim, kakoršnega je imel po-
kojni milijarder. Za njegovo smrt
je bilo že poprej določeno, kateri
dan da se ima preseliti iz te deže-
le. Božja volja je bila, da se je
potopil Titanic. Ravno tako je na
božji migljaj uničila povodenj in
tornado evetoča mesta ter izni-
čila na tisoče delavcev. In sedaj
je pa bila zopet božja volja, da
se je preselil Morgan v drugo
"kontro".

Well, nam se ta pridiga vele-
učenega duhovnika dozdeva hu-
do prismojena. Mi nimamo časa
premišljevali, ali je Morgan že v
nebesih, ali pa če leta še kod po
zraku. V nebesa ga ne bodo spu-
stili, ako tista kletvice kaj zale-
žejo, katere so na njegov račun
izustili njegovi industrijski suž-
nji, katere je Morgan odril na
meh.

Radovedni pa smo vendarle,
kaj bode rekel bog, katerega du-
hovniki obdolže takih velezlo-
činov in umorov, kakor je bil po-
top Titanic, povodnji v Ohio in
tornado v Nebraski. Vsekakor pa
so anarhisti proti takemu bogu,
kakoršnega si predstavlja duhov-
nik dr. George Chalmers Rich-
mond — še pravi angeljčki.

WILSON S SVOJO POSLANICO V KONGRESU.

Predsednik Wilson hoče biti na
vsak način velik. 7. aprila je bilo
otvorjeno izvanredno zasedanje
63. kongresa v Washingtonu in
Wilson je prečital svojo prvo po-
slanico v kongresni zbornici. Pra-
vijo, da to je storil le prvi pre-
sednik republike George Wash-
ington in drugi predsednik John
Adams. Potem pa ni noben pre-
sednik več prišel osebno v zbor-
nico. Wilson je pa prelomil sto-
letno uradno šego in deklariral
je svojo poslanico pred zbrani-
mi poslanci obeh zbornic. Ta svoj
korak je v zbornici opravičil s
tem, da on kot predsednik neče
biti le del vlade, temveč kot "člo-
veško bitje" se hoče zanimati za
zakonodajno delo bolj ožjem smi-
slu. Drugi pa pravijo, da je Wil-
son šel v zbornico le zato, da s
svojin vplivom izsili sprejem no-
ve carinske predloge, katera mu
je zelo pri sre.

Wilsonova poslanica je bila
kratka in pečala se je izključno
le s spremembo carinskega tarifa
radičesar je tudi sklicano izvan-
redno zasedanje kongresa.

Anarhist Rafael Sanchez Alle-
gro je streljal na španskega kral-
ja Alfonza. Atentator je zadel v
vrat konja. Kralj ni zadet, ter se
bode potem, ko bode imel osnaže-
ne spodnje hlače — brčkotne zo-
pet dobro počutil.

Velikanski štrajk v Belgiji.

3000.000 DELAVCEV USTAVILO DELO V BOJU ZA ENAKO
VOLILNO PRAVICO.

Brusel, Belgija. — Prezirano
delavstvo v Belgiji je napovedalo
boj vladi — boj v znamenju naj-
mogočnejšega orožja — general-
nega štrajka. Velikanski štrajk,
katerega se ima vdeležiti 300.000
do 400.000 delavcev, se prične
danes 15. aprila. Tisoče delavcev
je ustavilo delo že večeraj. Pozivu
na štrajk odzvale so se vse de-
lavske organizacije po celi drža-
vi; izvezitih je le nekaj katoli-
ških uni, ki se nečejo vdeležiti
boja. Toda socialistična stranka,
ki vodi ta veliki boj, upa na po-
polno zmago kljub katoliškim iz-
dajnikom.

Namen štrajka je, prisiliti be-
lgijsko klerikalno vlado in kleri-
kalni parlament, da odpravi se-
danji krivični volilni sistem in
ga nadomesti s splošno in enako
volilno pravico za vse. V Belgiji
imajo sedaj takozvani pluralni
volilni sistem, po katerem ima ne-
posestnik en glas, posestniki, bo-
gataši, kapitalisti in aristokracija
pa po dva, tri glasove, kolikor več
posestva ima. Na ta način so de-
lavci, ki tvorijo največ volilcev, a
obenem najmanj postnikov, vedno
v manjšini in peščica mogoč-
nih bogatašev, ki tvorijo menda
najustudnejšo klerikalno bando
v Evropi, pa nadvladuje delavske
večino. To se je pokazalo pri zad-
njih parlamentarnih viltvah, ko
je koalicijska socijalistov in liberal-
cev podlegla sleparski klerikalni
večini.

Socialistična stranka je kmalu
po volitvah — 30. junija 1912 —
sklicala izvanredni zbor in na tem
zboru so zastopniki delavstva
sklenili, da pozovejo vse delav-
stvo na štrajk, kot zadnje sred-
stvo za pridobitev enake volilne
prave za vse državljane. Naj-
prvo so socialisti predložili svoje
zahteve parlamentu, toda kleri-
kalci so jih porazili; potem so se
obrnil na vlado samo, da bi upi-
vala na parlament, ali tudi kralj
je delavcem obrnil hrbet. In tako
dalečvem ni ostali drugega kot
vporabiti zadnje sredstvo — ge-
neralni štrajk.

Delavci so se dobro pripravili
za ta boj. Voditelji štrajka izjav-
ljajo, da delavci lahko uzdržijo
bitko šest mesecev če bo treba.

PROBLEM PROSTITUCIJE JE REŠEN.

Da — rešen je! Rešili so ga
chikaški veletrgovci. Kako? Ali
so morda radovoljno zvišali pla-
če delavkam? Kaj še! Lastniki ve-
leprodajalnic ne zvišajo plač ni-
ti za en cent. Tako so se zakleli.
Ampak nekaj drugega imajo. Po-
stavili bodo za dekleta velikani-
ski — hotel! V tem hotelu bodo
delavke imele skupaj stanovanje
in hrano baje po nižji ceni in s
tem je celo vprašanje rešeno. In
za ta hotel so kapitalisti z veli-
kim veseljem obljubili prispevati
milijon dolarjev! Za hotel imajo
kapitalisti milion, toda da bi zvi-
šali plače le za en dolar na te-
den — nak! tega pa za kriščevo
voljo nikdar ne! Dobre duše! In
kako modre, modre buče! Čemu
zlodja se vladni organi toliko
mučijo in napačno trudne mo-
žgane, kako bi "rešili" problem
bele sužnosti? V vsakem mestu
naj postavijo hotelček za dekle-
ta — pa je — Ye gods!

Senatna komisija iz Springfiel-
da, katara krade božji čas in ljud-
ski denar s tem, da "preiskuje"
vzroke prostitucije, je zadnji te-
den imela tajno zborovanje v ho-
telu LaSalle v Chicagi. Povab-
ljeni so bili vsi lastniki in za-
stopniki chikaških veleprodajal-
nic v svrhu, da dajo komisiji "na-
svete", kako bi se rešil ta pro-
blem. Ker ni bilo reporterjev po-
leg, ni mogoče zvedeti vsega, kaj

Vse organizacije so se dobro pre-
skrbale z živežem in drugimi po-
trebščinami za delavske družine.
Pomoč jim je obljubljena tudi
izven Belgije. Socialisti v Nemci-
ji, Franciji in Nizozmeski so do
danes ponudili 11.000 brezplačnih
stanovanj za rodbe belgijskih
delavcev. Veliko število žensk in
otrok je že odpotovalo. Tudi li-
beralni gredo štrajkarjem na
roke. Lastnik liberalnega časopi-
sa "Petit Bleu" je obljubil plače-
vati \$20.000 tedensko v štrajkar-
ski sklad dokler bo trajal boj.

V klerikalnem taboru vlada ve-
likanska panika. Cene živežu in
drugim predmetom se že zelo po-
skočile in neštete trgovine po več-
jih mestih so zaprle vrata. Načrt
štrajkarjev je, popolnoma paralizi-
zirati celo državo. Počivati mora
vse delo; železnice in poulični
tramvaji ne bodo vozili; tovarne
in premogokopi bodo mrtvi; vsa
mesta bodo brez razsvetljave in
velike morske luke v Antverpu
bodo brez pristanišnih delavcev.
Mnogi prerokujejo dalekosežne
posledice tega boja. Generalni
štrajk, ako se v celoti posreči,
zamože prinesiti važno politično
revolucijo in nekateri se boje, da
morda celo strmoglavijo dinastijo.

Vlada ve to dobro, in zato hoče
trdovratno hraniti svoj gnjili si-
stem do skrajnosti. Že par tednov
mobilizira vlada vojaške čete in
jih razpošilja v večja industrial-
na mesta. Dalje je vlada poklice-
la vse žandarje in mnoge civilne
gardo, da stražijo železnice in
patri "na red". Socialisti dobro
vedo, kaj namerava vlada z voja-
škimi četami, toda med delavci
prevladuje stroga disciplina glede
miru in reda. V soboto so bili na-
biti plakati po vseh mestih po-
ziviljajo delavce, da morajo osta-
ti mirni. "Naš boj je boj križem
držečih rok ne pa dvigajočih se
pisti!" glasi se napis na plaka-
tih. In sodrug Emile Vander-
velde, starosta belgijskih sociali-
stov, izjavlja, da za vsak nemir,
ki morda nastane, bo odgovorna
vlada ne pa štrajkarji.

Delavstvo vsega sveta iskreno
želi svojim bratom v Belgiji naj-
sijajnejšo zmago.
Naprej!

so gospodje ukrepali na tej seji.
Znano je le toliko, da so senato-
rji prosili, lepo prosili (!) mogoč-
ne milijonarje, da naj se za božjo
voljo usmili ubogih deklet in
sami naj uvedejo kakšno mini-
malno plačo (!) da jih ne bo tre-
ba siliti potom zakona. Ali gospo-
dje milijonarji so neki silno zra-
li. Porabili so priliko tajne seje
in strašansko osteli svoje hlapce
senatorje, češ so li jih zato poma-
gali izvoliti, da jim bodo sedaj
delali zgago in kvarili sveti "bu-
siness"? Komčno so kapitalisti dali
ultimatum, da postavijo hotel in
drugega nič.

In s tem je problem rešen!

Bolgarski in srbski sodrugi dobe podpore.

John M. Work, glavni tajnik
narodnega odbora socialistične
stranke v Ameriki, je naznanil
izid volitev za predlog, da naj se
srbskim in bolgarskim sodrugom
na Balkanu dá svota \$100 iz cen-
tralne blagajne soc. stranke.

Narodni odbor soc. stranke je
sedaj odglasoval. Izid je sledeč:
za predlog 40 glasov; proti pre-
dlugu 6 glasov; 34 odbornikov ni
hotelo glasovati.

Ček za \$100 je že odposlan na
Balkan. Sicer ni veliko, vendar
pa balkanskim sodrugom prav
pride vsaki cent, ker vsled vojne
trpe veliko pomanjkanje in rev-
ščino v vseh ozirih.

MILITARIZEM VARUJE KAPI- TALIZEM.

V Auburn, N. Y. štrajkajo de-
lavci v tvornicah za izdelovanje
štrikov, ("Columbian Rope Com-
pany"). Slavna policija in od ka-
pitalistov najeti pretepači so se
toliko časa izživljali štrajkarje, da
je končno prišlo do izgrediv, v
katerem so policaji ustrelili pet
štrajkarjev. Policija se je pričela
bati, da bi jim štrajkarji ne vr-
nili njihove uljudnosti, ter so go-
vornorja Sultzerja prosili za vo-
jaštvo, katero naj v imenu zaka-
na strahuje štrajkarje, ter protek-
tira sveto lastnino gospodov ka-
pitalistov. Governor se je drage
volje odzval glasovom bogate
družbe ter poslal dve stotnji vo-
jaštva na pomoč policiji, in sicer
eno stotnjo pešcev ter stotnjo
konjenikov.

Kakor hitro so delavci pri "In-
ternational Harvester Twine
mil" zvedeli, da je prišlo vojaš-
vo v mesto na pomoč policiji, ka-
tera bi sedaj v zvezi z vojaštvom
lahko nemotena izživljala štrajkar-
je — so se iz simpatij takoj pri-
družili štrajkarjem. Položaj je
postal vsled tega jako kritičen.
Delavci so vsled izživljanja nasko-
čili tovarno, ter jo bombardirali
s kamenjem in mašinistovskim o-
rodjem. Nato so prihiteli vojniki
ter v družbi policije potisnili
štrajkarje proti "New York Cen-
tral Railroad" progi. Nekaj de-
lavcev je bilo zopet ranjenih, ven-
dar nobeden ne smrti.

Bogata družba se je sedaj iz-
javila, da ako ne gredo štrajkar-
ji po preteku par dni na delo, da
bode družba tovarno opustila,
stroje pa da se bode odposlalo v
Evropo. Štrajkarji so se tej izja-
vi kapitalistov le smejali, ker do-
bro vedo, da to vse skupaj ni ni-
česar drugega, kakor kapitalisti-
ni bluff.

Parcelna pošta.

Generalni poštar Burleson je
izdal poročilo, iz katerega se raz-
vidi, kako dobro da uspeva par-
celna pošta. Več kakor 150.000-
000 zavitkov se je poslalo po pa-
relni pošti prve tri mesece njene-
ga obstanka. Meseca marca je bi-
lo za 55 odstotkov več prometa
kakor pa v januarju. Samo v
marchu se je na petdesetih večjih
poštah v Združenih državah od-
dalo nad 63.000.000 zavitkov od-
danih po paketni pošti.

Največ prometa ima parcelna
pošta v Chicagi. Chicago pred-
njači s 6.800.000 zavitki. New
York 5.937.000, Boston 1.654.000,
Detroit, kateri je bil v januarju
na osmem, v februarju pa na de-
vetem mestu, je sedaj na četrtem.
Samo v marchu je Detroit oddal
nad 1.420.000 zavitkov. Potem
pride Philadelphia, s 1.225.000,
Cleveland, 1.209.000, St. Louis,
1.148.000, Brooklyn, 953.000, Jer-
sey City, 863.000 in Kansas City
s 687.000.

Dober business.

Združene države exportirajo v
Latinsko Ameriko (Južna Ame-
rika), vsaki delavni dan za \$1.000-
000 blaga. Poročila kažejo, da so
Z. D. v letu 1912 exportirale v
Latinsko Ameriko za \$325.000-
000 vrednosti. Med tem ko so le-
ta 1903 le za \$115.000.000.

Latinska Amerika kupuje 13
odstotkov vsega importiranega
blaga v Združenih državah, leta
1903 pa je prišlo le 8 odstotkov.
Naobratno pa se Združene države
v letu 1903 importirale iz Latin-
ske Amerike za \$226.000.000, leta
1912 pa že za \$460.000.000. To je
bilo leta 1903 za 22 odstotkov, le-
ta 1912 pa 26 odstotkov vsega
importiranega blaga.

Delavci pri vseh teh milionih
seveda nimamo ničesar za iskati.
Exportirano blago morajo drago
plačevati delavci v Latinski Ame-
riki, importirano blago pa z ode-
ruškimi obrestmi prodajo nam
kapitalisti v Združenih državah.
Dobiček, kateri se sešteje na mi-
lionih, pa pobašejo v žepe kapita-
listi.

Naše zmage.

Socialisti v Butte, Mont., ponov-
no izvoljeni kljub združitvi
nasprotnikov.

Butte, Mont. — Pri mestnih vo-
litvah 1. aprila so tukajšnji socia-
listi sijajno posekali združene
"nestrankarje", republikane in
demokrate in obdržali mestno u-
pravo v socialističnih rokah. Sod.
Lewis J. Duncan je ponovno izve-
ljen županom in z njim ured so
izvoljeni vsi ostali socialistični
uradniki; poleg tega je izvoljenih
devet naših aldermanov, dva več
kot smo jih imeli poprej.

Rudarsko mesto Butte, kjer so
bogati bakreni rudniki, so osvo-
jili delavci pred dvema leti (1911).
Kapitalistični politikanje demo-
kratje in republikanci, so takoj
naredili pakt po vzgledu svojih
bratcev v Milwaukee misleči, da
združeni bodo lahko ugnali socia-
liste. Združili so se v "Citizens'
Party" in zbrali krog sebe vse,
kar je protisocialističnega. Toda
milwaški "plan" se je v Butte
grdo izjalovil. Rudarji, ki tvorijo
večino volilcev, so dali socialisti-
ni upravi najlepšo zaupnico za
dveletno poslovanje s tem, da so
soglasno glasovali za socialiste.
Zmagali so socialisti z večino
ogrog 500 glasov. Živeli zavedni
rudarji!

Racine, Wis. — Socialistična
aldermana Nielson in Yackerius
ter supervisor bili so ponovno iz-
voljeni z večjo večino kot kedaj
poprej.

Milwaukee, Wis. — Tukajšnje
volitve sodnikov in članov šol-
skega sveta so zopet pokazale, da
"nestrankarski" republikanci in
demokratje morajo na vse večne
čase skupaj "furati", ako hočejo,
da socialisti zopet ne dobijo nazaj
svojege. Volitve so tudi pokazale,
da "nestrankarji" kljub vsem
in trigam ne bodo dolgo časa stali
na krmilu. Kljub združeni demo-
republikanski bandi izvoljena sta
bila izmed šestih dva socialisti v
šolski svet; ostali naši kandidatje
so ostali v manjšini od 1500 do
2000 glasov. Sodr. Henry C.
Raash je ponovno izvoljen za
16.762 glasovi in Paul J. Ram-
stack je prodril z večino krog
1000 glasov. Približno 30.000 so-
cialističnih glasov je bilo oddanih.

Chicago. — Pri aldermanskih
volitvah 1. aprila so naši kandi-
datje dobili čez 25.000 glasov, to
je enkrat več kot pred enim le-
tom. Najhujši boj je bil v 15.
wardu, kjer je sodrug W. E. Rod-
riguez ostal v manjšini le za 750
glasov, da ni bil izvoljen. Več
uspeha so imeli sodrugi v Berwy-
nu, majhnem mestecu na zapadni
strani Chicage. John P. Ries je
bil tamkaj izvoljen kot prvi so-
cialistični alderman z večino 74
glasov.

Philadelphijski graftar za varnim omrežjem.

Henry Clay, bivši direktor
"Public Safety" (ljudskega var-
stva) notorični sovražnik svobode
govora, organiziranih delavcev in
hud anti-socialist, pojde za dalje
časa v ječo, ker so mu dokazali,
da je eden prvih lumpov mesta
Philadelphia.

V družbi z col. John R. Viggias
in Killard St. Walls, kateri je
glava od Wiggins "Construction
Company" je Henry Clay ukra-
del mesto za \$150.000.

Sodnik je vse tri ugledne me-
ščane poslal nad ričet, in sicer
vsacega ne manj kot na 18 mese-
cov, in ne več kot 2 leti. Čudno
se nam še vidi, da je sodnik obso-
dil v ječo tako plemenite cigane.
Brčkotne je bil že graft preveč
očiten, da bi ga častiljivi mestni
očetje mogli javnosti prikriti.

Tukaj je zopet lep dokaz, da se
največji socialistični, po navadi
tudi največji lumpje.

Iz naselbin.

Ely, Minn.

Dne 1. aprila smo imeli pri nas mestne valitve. Za župana je bil izvoljen z veliko večino stari delavski tiran Trezona. Dosti je ljudi, ki se sedaj jokajo, ko je že prepozno. Zakaj pa nismo prej nekoliko bolj agitirali, da bi se ne bil ta delavski sovražnik urinil na najbolj uplívno mesto v mestni upravi. Po toči zvoniti je prepozno.

Trezona je bil izvoljen po pristnem ameriškem blufu. Obljubil je, da ako bode izvoljen, da bode po vseh tistih salonih, kjer se bo agitiralo za njega, zatrtal od \$10 do \$75, in v resnici je ostal mož beseda. Smešno je bilo videti, ko so morali delavci nositi največje delavskega sovražnika nositi delavci na rokah po mestu do 4. ure jutraj. Vse je bilo po koncu, dvakrat je pela rudniška piščal za ogenj in vse to na čast novizvoljenemu županu. Med pijano druhaljo so se slišale besede: dol s socialisti, hura za Trezona. (Op. ured. Le potrpíte nekoliko, kmalu ga bodo kleti tisti delavci, kateri mu sedaj pojejo "slavo").

Ko so delavci na dan volitev v jutro prišli k rudniku, so "bossi" odbrali starejše rudarje, rekoč: fantj, vi ne greste delati danes v rudnik. Vi imate danes posel v mestu pri volitvah; kolikor je le mogoče agitirajte za našega starrega. Vi dobite vseeno plačane dnevnice. V slučaju, da ne bode Trezona izvoljen, pade krivda na vas in potem lahko veste, kaj se bode zgodilo z vami jutri: kdo bode potem preživljal vaše otroke ako ne bo naš gospodar izvoljen.

Imeli smo tudi dve seji tukajšnje slovenske političnega kluba, kjer se je seveda agitiralo za rudniškega bossa. (Op. ured.: takšni politični klubi, kot jih imate Slovenci na Ely, niso za nič). Rudarji in drugi so povdarjali da bode nastala revščina, ako ne bode izvoljen rudniški ravnatelj. Čast sem imel, da so me izvolili za predsednika pri tej godlji. Seveda, bilo je nas nekaj, kateri smo udrihali po kapitalističnih kandidatih, toda vse zaman, bilo nas je premalo. Danes pa odklanjam predsedništvo tega nazadnjaškega kluba, kateri priporočajo naravnost kapitalistične kandidate.

Novizvoljeni župan je že pokazal svoje usmiljeno srce do delavcev. Odslovljen je bil takoj stari polieman, na njegovo mesto je bil pa postavljen bolj zvesti sluga: Peter Popovič. Delavci, izogibajte se takih izdaj, ti vse poizkušajo od vas in na to pa ne sejo vse vašemu gospodarju. Pri tem izgubite vaše dlo, zato jim pa nikar ne zaupajte.

Danes so šli na štrajk stavarji od Chandler rudnika. Na štrajku so bili delavci 13 dni, ter si priborili 15 centov povznanja plače ne dan. Dasiravno so štrajkarje močno izživili, so kljub temu ostali delavci mirni in temu se imamo tudi zahvaliti, da so dosegli zahteve, ktere so hoteli imeti. Pinci, kateri so splošno znani, kot radikalni delavci, so prepustili štrajkarjem dvorano brezplačno za zborovanje.

Tukajšnjim sodrugom se enkrat toplo priporočam, da naj nekoliko pridneje agitirajo za stranko, da bomo pri prihodnjih volitvah močnejši, kot smo bili sedaj.

Za tukajšnji "Slov. Dom" je že nabranjen in obljubljenega denarja nad \$300. Ta svota je sigurna. Može, le korajžo za nabiranje prispevkov in kmalu bode imeli svoj "Slov. Dom" na Ely-u.

Sree mi je padlo v hlače po volitvah, a upam, da bode to že prebolel, ker vem, da so po drugih naselbinah Slovenci bolj napredni, kakor smo pa pri nas. Skrbeti bomo morali, da pride lista "Proletarec" v vsako slovensko hišo.

S proletarskim pozdravom.
John Teran.

Brereton, Ill.

Z veseljem čitam "Proletarec". Posebno me zanimajo dopisi, kateri pridejo izpod ženske roke, da siravno so bolj redki. Upati je, da se bodo tudi Slovenke začele bolj zanimati za napredno čtivo in pokazale v javnosti, da gremo z duhom časa naprej. Morda bi večkrat katera prišla za pero, pa se mogoče boji kritike od strani mož. Ali to nas ne sme zadrževati in

tudi me smemo prosto misliti in izražati svoja mnenja. Ravno delavska žena ima bridke izkušnje. Ravno ona — kot gospodinja — ne sme občuti roko kapitalizma. Ni hče ne občuti tako hudo siromaštva in gorja ob času boleznih in brezdelja, kakor ga občuti proletarska žena. Torej ako nam je pri sreči boljše prihodnost naših otrok, stopimo tudi žene v vrste zavednega delavstva, da čim prej pridemo do zaželjenega cilja.

Omeniti hočem še nekoliko našo slovensko naselbino. Tukaj ni veliko Slovencev, toda od kakke sloge ni med nami ne doha in ne sluha. Res, da so tukaj tri prokurta društva, katera bi bila lahko v ponos tukajšnjih rojakov, ako bi ne bilo pri tem toliko osebnega sovraštva. So gotove osebe, ki se smatrajo za nekeke boljše Slovence. (Op. ured. Takih kalinov je tudi v Chicagi dovolj), ter bi bilo pričakovati od njih, da bi res nekaj storili za napredek naselbine. Ako pa mislijo, da so že dovolj storili s tem, da se norčujejo iz delavcev — sotrpinov, se pa zelo motijo.

Dokler se ne bomo zedinili in dokler bode trajala med rojaki črna zavist, toliko časa molčimo o kakem napredku ali o slogi tukajšnjih rojakov, da se ne osmešimo. Kadar bo pa zavladala med nami prava sloga, da si bomo želeli drug drugemu dobro, tedaj bomo s ponosom trdili, da se zavedamo suženjskega položaja, da vidimo verige, v katere smo uklenjeni in da hočemo skupno roka v roki zrušiti današnjo zločinsko družbo, katera bazira na tatvinah, ropih, in umorih.

Sestre, skupaj, da združeni v nepremagljivi falangi zgradimo čim prej most, kateri pelje iz industrijske sužnjosti.

Pozdrav sodrugom in sodruginjam!

Ribničanka.

West Mineral, Kans.

Sploh se le malo sliši ali čita v časopisih od naše naselbine. Tudi jaz nimam kaj vsega sporočiti, pač pa žalostno vest, da se je dne 7. marca smrtno ponesrečil naš sodrug in sobrat Alois Kovač. Omenjenega dne jutraj je šel še zdrav in vesel v pregovorov rov na delo, nazaj so ga pa že prenesli grozno razmesarjenega. Padel je namreč na njega ogromen kamen, kateri mu je spodnji del života popolnoma zmečkal. Drugi dan so ga odpeljali v bolnišnico v Pittsburg, Kans. in dne 29. marca — oh 10 ur po noči je v groznih bolečinah umrl. Ž njim vred smo zgubili zvestega sodruga in sobrata, katerega smemo prištevati med prve vrste, kadar se je šlo za branitev delavskih koristi.

Kako da je bil pokojni Alojz Kovač priljubljen med sodrugi in sobrat, je sprčil njegov pogreb, kateri se je vršil dne 1. aprila. Presrečno je bilo slišati, ko so pri odprtem grobu predsedniki društev čitali nagrobnice. Ko so bile nagrobnice prečitane, so nastopili še drugi govorniki, kateri so omenili njegovo delovanje v podpornih, strokovnih in političnih organizacijah. Želim, da bi ga ponesemali vsi sodrugi in sobratje, ter ga ohranili v trajnem spominu. Koncem govora je pevski odsek soc. kluba štev. 31 J. S. Z. zapel žalostinko, kar je dalo povod, da ni bilo niti enega očesa med navzočimi brez solza.

Pokojni je bil član društva "Orel", štev. 19 S. N. P. J., pri katerem je bil tudi tri leta tajnik. Bil je tudi član štev. 4. A. S. B. P. D., kateremu je bil sedanjí tajnik. Nadalje je bil član društva "Sokol", štev. 21 S. D. P. Z., katerega društva je bil tudi ustanovitelj. Bil je tudi zvest član in sodrug tukajšnjega soc. kluba štev. 21. J. S. Z.

Pokojni Kovač zapuščal tukaj enega brata, žalujočoo soprog in pet nedoraslih otrok, katerim izrekamo društveni bratje in sodrugji naše sožalje. Tebi naš nepozabni sodrug in brat, pa naj bode lahka gruda!

John Goršek.

Beaverdale, Pa.

V tukajšnjih rojih se še precej dela; večšini imamo pa tudi po milosti kapitalistov, neprostovoljni praznik. Ponižni smo tudi, ali vsaj lepo število naših tovarišev, ki se jim vidi potrebno iti v

cerkev, da se tam zahvalijo za do brote, katere dbe kot pridni, ubogljivi in poslušni delavci. Namestnik božji — ali agent v tej naselbini, ki ima med zemljo in nebesom ter peklo skrivno zvezo, (mogoče brezžični brzojav) — je tudi natančen človek. Pravijo, če nimaš knjižice in če mu takoj ne daš dolar, te niti spovedati neče. Je pač ravno tako kot v prodajalni, če nimaš knjižice ali denar, tudi ne dobiš nič. Ni dolgo tega, ko je šla v cerkev že bolj priletna in siromašna udova. Šla je, da bi se spovedala in izvršila svoje verske dolžnosti. Ko pride v spovednico, jo agent božji prvo vpraša za denar. Pove mu, da ga nima in da je tudi njen sin bolan tako, da ni nikogar, kateri bi moral kaj zaslužiti. "Agent", kot so vsi drugi, je ostal trdovraten in trdovratno zahteval dolar za spoved.

Ker ga pa reva ni imela, jo ni hotel spovedati. Sicer žalostna in potrta nad takim duhovnikom je hodila vseno še v cerkev. Ker je pa dobro vedela, da ako ne bo nič prispevala za cerkev, tudi ne bode mogla hoditi dolgo v njo. Hranila in stiskala je, da si je pritr-gala en dolar, ga nesla nato v cerkev ter ga položila na oltar pred "božjega namestnika". Ko je bila maša končana, se odpravi in gre iz cerkve. Ker pa ta agent ni videl kdaj in kam je žena položila denar, je mislil, da ni nič dala, skočil za njo, zgrabi jo ravno pri vratih in zareži proti njej: "Kako se-li upate iz cerkve oditi, ne da bi dali dolar meni?" Uboga žena — vsa prestrašena — odgovori, da je položila denar na oltar. A ta agent trdi, da ga ni položila, itd. Žena, pobožna in vsa slabotna mu vseeno odgovori: "Dala sem ga, če ga pa niste videli in dobili, ste prav gotovo slepi, drugega pa ne dam več". In odšla je z gnjevom od njega stran. Amerikane pravi: "Business in le business." Socialisti pa pravijo: "Dol z izkoriščanjem, dol z nevednostjo in praznovestvost!"

Socialističen pozdrav!

Opazovalec.

Black Diamond, Wash.

Ker se ni bilo do sedaj menda nobenega dopisa v "Proletarec" iz naše naselbine, sem se namenil jaz poslati nekaj podatkov, da ne bode mislili, da je šla cela tukajšnja naselbina rakom žvižgat. Dela se še precej stalno, samo zaslužek je bolj skromen. Zatorej ne svetujem nobenemu, da bi prišel iskati dela semkaj.

V društvenem oziru še dovolj dobro napredujemo. Imamo štiri društva, ktera spadajo k različnim jednotam in zvezam. Nadalje imamo tudi nekakšen "turn", kateremu pravimo cerkev in kamor hodijo tukajšnji pobožni kristjani ob nedeljah dremati. O socializmu se tukaj ne sliši prav posebno. Je nekaj takih, kateri se štejejo za socialiste, v splošnem pa nam le manjka dobrih agitatorjev. Ako hočemo doseči uspehe, potem se ne smemo samo šteti za socialiste, iti moramo na delo za socialistično časopisje in druge pripomočke, kateri so v zvezi z soc. propagando. Delavci vseh dežel združimo se, ker le na ta način bode nam mogoče prodreti močne stebre kapitalizma, ter zgraditi novo človeško družbo, v kateri ne bo gospodjarjev in ne sužnjev. Posamezne osebe smo v tem boju niče, pač pa lahko združeni staremo verige, v katere smo uklenjeni. Verzirajmo meščansko časopisje, katero nam skuša vedno le škoditi.

"Glas Nerodnosti" se nekaj repenči nad "Proletarec" in socialistem. (To je vse skupaj majhen "fizl" od strani kunštinskih urednikov pri "G. N.") Seveda, nam je vseeno, kaj maže meščansko časopisje, ker mi dobro vemo, da je ena številka "Proletarca" za delavce več vredna, kakor pa cel koš edinega slovenskega dnevnika. Delavci, le krepko naprej za naš soc. dnevnik!

S socialističnim pozdravom.
M. Podpečan.

Cleveland, O.

V zadnjem mojem dopisu v "Glasilo", sem dokazal resnico dovolj jasno. Pričakoval sem, da bode zadovolstvo. Ali naš pobožni Tonček neče molčati: že zopet je napisal dopis, v katerem mene in Kužnika obsoja na večala, zaradi najnih dopisov v "Glasilo". Pogrebniku nikakor ne gre v glavo, zakaj da je izključen iz S. N. P. J., dasiravno se je sam izrazil, da

ga je sram biti član socialistične jednote. Zakaj da bi ravno socialisti, ki so po njegovem mnenju zgage, pogubonosni bedaki itd. Kako je vendar mogoče, da bi delavci komendirali mene? — mene, ki sem veletrgovec in velepregrebnik! Jaz sem vendar nekaj več, kakor pa navadni delavec, kateri ne zna drugega, kakor voziti "vil-bar". Jaz se ne podam, pa se ne podam, kar naprej bom pisal. Tako si misli naš junak teme — Anton Grdobina.

Tone, ti kar piši! Ampak pove-mo ti, da si jo slabo pogodil, ker si se spravil nad socialiste. Kaj ne veš, da se je že Lojze blamiral, ko je trdil, da bode uničil "Proletarec". Ali si videl "šifkart-agenta" v New Yorku, kako molči in kako je bil korajžen par mesecev nazaj?

Naš veletrgovec se kaj rad izrazi, da je za narod. Za ta njegov izraz pa smo mi neverjetni Tomaži in sicer zato, ker on še ni nikdar zapisal: delavci organizirajte se. Vsi njegovi dopisi so le prazna fraza, katera nima ne glave, ne repa. Jaz te uprašam: ali vidiš ti revne delavske otroke, ki stanujejo v zaduhlih sobah in trpe pomanjkanje. Ali vidiš pa zopet na drugi strani kapitaliste, kateri žive v razkošju na stroške starišev in revnih otrok? Ali se strinjaš, da se na eni strani kopiči bogastvo, na drugi pa revščina? Seveda, po tvojem mnenju je to pravično in si tudi prepričan, da mora biti tako. Ti si eden izmed tistih, kateri bi prodajali delavce za en cent, da bi se potem sam vozil v avtomobilih.

Socialisti ti ne zamerimo zato, ker vemo, da drugega ne znaš. Ako pa misliš, da znaš kaj, potem pa skliči javen ljudski shod in povabi mene na debato. Jaz sem pripravljen ti odgovarjati na vsako uprašanje. Ako pa tega ne storiš, te lahko imenujem strahopetea, ki ne ve nič, in kateri se boji postaviti pred ljudstvo. Bodi tudi tako priazen in povej tvojim pristajem, da naj se zadržijo mirno in dostojno, kakor se človeku spodobi.

Torej na svidenje!

Anton Grdišar.

ZAPISNIK.

Seja glavnega odbora S. D. P. Z. dne 6. aprila 1913, ob 11:45 dopoldne. Navzoči: Predsednik Mihael Rovnšek, glav. tajnik Viljem Sitter, II. nadzornik Andrej Vidrih, I. porotnik Josip Svoboda in Alojzij Kveder, član dr. štev. 6.

Dnevni red:

Brat tajnik prečita pismo in okrožnico društva "Skala", štev. 56 v Pittsburgu-u glede agitacije za premetitev konvencije iz Clevelanda, O. v Pittsburgu, ter pripomni, da je bila ta okrožnica tudi ponatisnjena v večjih slovenskih listih. — Tajnik Viljem Sitter pojasni, da se je o tej zadevi informiral pri zavarovalnem oddelku v Columbus-u, Ohio, ter dobil sledeči odgovor:

State of Ohio, Insurance Department
Columbus, O., March 24. 1913.
Mr. William Sitter Supreme Sec. of Slov. Del. Pod. Zveza
Conemaugh, Pa.

Dear Sir:—

We have your favor of the 21st We wish to advise that any Insurance society may hold its convention in this State, if it desires, whether same is licensed or not.

Your respectfully
E. H. More, Supt. of Insur.
By R. W. Small, Deputy.
V slovenskem jeziku se glasi:
G. Viljem Sitter, glav. tajnik
S. D. P. Z.

Conemaugh, Pa.

Dragi gospod:

Mi imamo vaše cenj. pismo z dne 21. marca t. l.; želimo vam torej naznaniti, da lahko vsako zavarovalno društvo (organizacija) obdrži svoje zavarovanje (konvencijo) v tej državi, ako tako želi, če ima isto dovoljenje ali ne. Vaš E. H. More, Super. of Insur. By R. M. Small, Deputy. Nadalje prečita brat tajnik o tej zadevi tudi pismo odvetnika iz Clevelanda, O., kateri pojasnjuje, da ima Zveza lahko na vsak način konvencijo v Clevelandu in prečita se tudi pismo društva "Jun-tranja Zvezda", štev. 41. v Clevelandu, katero je tudi vsa stvar pojasnila članom v listu "Gl. Nar." Nato prebere brat tajnik okrožnico, katero je razposlal na vsa

krajevna društva z vsebino, da se konvencija vrši na vsak način v Clevelandu, in da se okrožnica dr. "Skala", štev. 56 v Pittsburgu, Pa., spoznajo za neveljavne in ne-utemeljene, ter da se vrši konvencija dne 5. maja t. l.

Nadalje sklene tudi glavni odbor, da se konvencija vrši v prostorih brata Primož Kogoj, v Clevelandu, na 6006 St. Clair Ave in se prične dne 5. maja t. l. ob 8 uri jutraj. Nadalje se tudi prosi vse delegate, da pridejo točno ob naznanjenem času na konvencijo, ter da prineso s seboj pravilno izpolnjena pooblastila s podpisanih društvenih uradnikov in izkazila plačanih vožnih stroškov.

Vspored za konvencijo sestavi zbrani glavni odbor pri prihodnji seji, katera se vrši dne 27. aprila tega leta.

Nadalje predlaga brat Viljem Sitter, da naj se računici še pred konvencijo definitivno sklenejo in puste pregledati po državnem revizorju s povdorkom, da prepusti vsa stvar v ukrenitev nadzornemu odboru.

Brat Svoboda predlaga na to, da naj se za delegate in glavne odbornike nabavijo znaki z napisom: "Delegat (ozir. odbornik) S. D. P. Z." v Clevelandu, O. dne 5. maja 1913. Ta predlog je bil sprejet, ter bilo obenem naročeno bratu V. Sitterju, da kar se tiče znakov, da preskrbi vse potrebno. Nadalje ima glavni tajnik tudi naprositi clevelandska društva, da pošljejo nekaj članov na kolodvor, kateri bodo sprejemali delegate.

Prečita se pismo društva štev. 61. v Gary, Ind., glede bolniške podpore Ivan Ivančiča. Društvo namreč poroča, da so se bolniški obiskovalci na nepravo uradno listino podpisavali, to je na uradno spričevalo namesto na nakaznico radi česar je tudi uradno spričevalo prepozno prišlo v glavni urad. Nato sklene glavni odbor, da naj se ravna po pravilih in da se mu za zamujene dneve ne plača podpora. Glede tega se imenovani lahko obrne na konvencijo.

Glede brata Franc Kastelice od društva štev. 19. poroča brat Bole ponovno, da se imenovani ni za časa njegove bolezni ravnal po pravilih; prilaga tudi pisano pritožbo Mrs. A. Bregar napram bratu Franc Kastelice-u, ker pa v tem pismu, oziroma pritožbi, ni zadostnih dokazov, da se imenovani ni ravnal po pravilih, se stvar prepusti konvenciji v rešitev.

Društvo štev. 5. poroča, da je poslalo bolniške nadzornike k bolnemu bratu Fr. Mirtu, ki biva oddaljeno od Ralphona, ter obenem prosil glavni urad, da se iz zveze blagajne plačajo dnevnice in stroški imenovanim bolniškim nadzornikom. Ker pa v zvezinih pravilih nikjer ne označuje, da se taki stroški plačujejo iz zveze blagajne, se prepusti tudi ta zadeva konvenciji v rešitev.

Nadlog brata Svoboda se seja zaključí ob dve uri popoldne.

And. Vidrih, zapisnikar.

PROTEST

društva "sv. Barbare", št. 55 v Franklin-Conemaugh, Pa. napram Glas Naroda, kateri je bil soglasno sprejet na redni mesečni seji dne 2. marca t. l. Kajti člani tega društva se popolnoma strinjajo s protestom sobratskega društva v Jacksonville, Kans., št. 59. Imenovano društvo naglašava v svojem protestu, da bi se dosedajne glasilo "Glas Naroda" opustilo in nadomestilo s kakim unijskim listom, kateri bi v resnici zastopal interese zavednega delavstva. Dosedajne glasilo G. N. je bila vedno in povsod proti zavednim delavcem in njih načelom; bil je tudi proti vsaki naprednomisleči organizaciji, katero se ni hotela podvreči vladí Glas Naroda".

Da je ta resnica, pokazalo je naše dosedajne glasilo, ko se je začelo zaletavati v S. N. P. J. in izgubilo v tem boju do 2000 naročnikov. Nadalje je isto glasilo (Gl. N.) tudi pokazalo, kot glasilo S. D. P. Z., da mu niso mar koristi članov oziroma zvez, ampak posameznih članov — izkoriščevalcev, z katerimi pelje svoj "biznis". Glasilo "Glas Naroda" S. D. P. Z. je samo pokazalo kako strankarsko je ravnalo napram tej zvezi, kajti pomagalo je držati žakelj onim, kateri so si polnili žepa z zvezinim denarjem, ne oziraje se na klice in pritožbe posameznih društev.

Zato mi vsi člani našega društva apeliramo na glavni odbor kakor tudi vsa sobratska društva, da vzamejo naš protest na znanje s predlogom, da se dosedajne glasilo Gl. N. opusti in nadomesti s kakim drugim unijskim listom, kateri bode v resnici deloval v prid zavednega delavstva in se bojeval z nami za naše pravice. Čas je že, da se otresemo robstva kapitalizma in stopimo v vrste proletariata, in da potem z združenimi močmi premagamo one, ki nas pošiljajo v suženjstvo in nam kratijo naše pravice. Traj bratje — sodrugi na dan, da pokažemo, da se zavedamo naših pravic.

Vsi člani društva Sv. Barbare, št. 55 v Franklin-Conemaugh, Pa.

DELAVSTVO IN NJEGA INTERESI.

Vsak slovenski časopis v Ameriki trdi, da smo Slovenci vsi nam delavci, da kapitalistov ni med nami. Če je to resnica, nastane potem uprašanje, zakaj ne pišejo vsi časopisi za delavske interese.

Vseh slovenskih časopisov v Ameriki je trinajst. Med vsemi imamo pa le dva — Proletarec in Glasilo — ktera pišeta direktno za interese delavstva drugi so nepristranski. Ti časopisi se priljujejo in hlinijo delavstvu, pod eno ali drugo krinko, da eksistirajo le za dobrobit delavstva. Veliko nezavednih delavcev veruje v to in jih tudi podpira. V resnici pa je, da so vsi taki časopisi prišli v življenje le radi interesov posameznikov, da pod eno ali drugo firmo izkoriščajo delavstvo v svojo lastno korist. Razredno zavedni delavci dobro zna, da sta si le dva nasprotna interesa v sedanjih človeških družbi, to je: kapitalistični in delavski razred. K enemu teh dveh spadamo vsi. Delavski izkoriščevalci in sebičnejši spadajo v kapitalistični razred, delavstvo pa v delavski razred. Obžalovanja in obsojanja vrdo je, da si še kdo upa izjaviti svojo nepristranost med tema razredoma. Ko bi bilo slovensko časopisje v 9meriki to, kar trdi, bi bil že vsak delavec industrijsko in politično organiziran v svoji organizaciji, ne pa le nekoliko teh. Časopis je vodja in učitelj čitateljev; njegova dolžnost je, da kaže najboljšo pot za uresničenje naših idej in principov. Razredno-zavedni delavci je organiziran industrijsko in politično, da si na ta način izvojuje svobodo iz meznega suženjstva in kapitalističnega izkoriščanja. V razredno zavedne delavske organizacije spadajo tudi delavci in lastniki časopisov, ki pišejo za interese delavstva. Če vprašamo delavce, pisane in lastnike slovenskih nepristranskih listov, za član sko knjižico ene ali druge organizacije, dobimo v odgovor skoraj izključno, da ne spadajo k nobeni delavski organizaciji. — Sedaj pa delavci, ki trpiš in se mučiš za golo eksistenco, po misli in prevdari, kakšni prijatelji so tebi in tvojim organizacijam te vrste možakarji. Niso pri tvoji politični, ne pri industrijski organizaciji; ne pišejo in ne agitirajo za iste, a vseeno se drznejo pisati in govoriti, da so tvoji iskreni prijatelji. Delavci, čas je že, da spregledaš in spoznaš njihovo farizejstvo. Potegni jim krinko raz obraz, da vidiš, kaj so.

Delavsko življenje, delo in boj za eksistenco je razreden, razredni smo vsi. Vsak, ki govori, da je nepristranski, govori le radi tega, da lažje deluje za svoje lastne interese, ne pa za delavske. Delavstvo se mora čuvati takih oseb, ker so v mnogih slučajih po kapitalistih in sovražnikih razrednega delavstva plačeni volani in izdajalci delavstva in delavskih organizacij. Čuvati se moramo tudi nepristranskih časopisja, ker v velikih slučajih ni tako časopisje nič bolje, kot navadna prostitutka, ki je na razpolago tistemu, kateri več plača.

Fr. Podboj.

Velik je kapitalizem za ljudski blagor. Ob času največje prosperitete šteje armada brezposelnih: štiri in pol milijona mož, kateri prosijo milostno dela in kruha v "svobodni Ameriki".

Kdor ni slep, lahko vidi vsepovsod tablice z napisom: "Lot for sale". Ako je Amerika naša domovina, — kakor vam sugestirajo meščanski časopisi — zakaj si potem ne prilastite vsak po jedno teh lot?

PROTISLOVJA.

Najznačilnejši pojav kapitalistične produkcije je gotovo, da je človeštvo začelo v protislovju, katera so bila preje nepoznana ali pa še le v začetnem razvojnem stadiju. Boda in uboštvo sta bili v prejšnji dobi, ko produkcija še ni bila razvita, nekaj nenavadnega. Ali v človeški družbi, ki proizvajajo bogastva, o kakršnih prejšnji ljudje niso sanjali, bi ne smelo biti uboštvo. Kljub produkciji, ki je tako urejena, da vsak dan ustvarjamo neizmerna bogastva, pa imamo več bede in siromaštva kot v prejšnjih letih. Tudi prepad med siromaki in bogatini se širi vsak dan, zaeno pa narašča za delavce življenska negotovost. Delavec, ki danes še dela, ne ve, ako bo drugi dan še delal. Odpoved dela visi nad njegovo glavo kot Damoklejev meč. Danes še dela, drugi dan pa že mogoče na cesti. Ako delavec ne dela, tedaj tudi ne zasluži in nima sredstev za življenske potrebe. Navzlic polnim žitnišnim in hladnim shrambam za živež, kljub polnim prodajalnam ob lek in obuče, mora delavec stridati in hoditi v slabi, ponošeni in oguljeni obleki. Mar ni to protislovje. Tisti, ki je delal, da so se napolnile žitnice in hladne shrambe, tisti, ki je znojil, da so napolnili raznovrstno blago v skladiščih do vrha, hodi lačen, napolnjen in nag in berači miloščno! Naobratno pa tisti, ki je celo najel ljudi, da so mislili zanj, živi v razkošju kot trot v panju.

Enaka nasprotstva vidimo tudi drugod. Danes je narod odvisen od naroda, dežela od dežele in odvisnost čimdalje bolj narašča, tembolj ko se izpopolnjuje kapitalistična produkcija. Vzlic naraščajoči medsebojni odvisnosti pa hujšači še nujavo narod proti narodu. Sadeve te hujškarje lahko opazujemo sedaj, ko je na stotisoče vojakov pripravljenih, da planejo drug na drugega in začno podirati, kar je stalo mnogo dela in truda. Ali ni to protislovje?

Delavci gradijo velikanske stavbe: mostove, prekope, skladišča itd. Medtem ko eni delavci gradijo kulturne stavbe, pa vliivajo njih tovariši v družih podjetjih tope in granate, da nekega dne pod točo grant razujejo večletno delo.

V Haagu imamo sicer mirovno sodišče, ki naj bi razsojevalo mednarodne spore. Koliko je to sodišče danes vredno, dokazuje balkanska vojna. Ako navadnemu človeku kdo stori krivico, potem mora iskati zadoščenja pred sodiščem. Uzaljenemu človeku ni danes dovoljeno, da bi žaljevega kaznoval z lastno roko. Ako bi užaljeni človek ubil žaljevega, bi ga obsodili na smrt ali pa v ječo. Drugače je v vojni. Tam imenujejo človeka, ki je pomoril mnogo drugih ljudi, junaka in v spomin na moritev ga odlikujejo še s kolajno.

Tako protislovje vidimo v vsakem delavskem štrajku. Kadar najeti berači in pretepači streljajo na neoborožene štrajkarje, jih kapitalistično časopisje hvali kot pogumne fante, medtem ko štrajknjoče delavce isto časopisje nazene s tolovaji in anarhisti, ako se s pestmi dobro oboroženim morilecem postavijo v bran za varstvo svojega lastnega življenja.

Delavec, ki je branil s pestjo svoje življenje, pride pred sodišče, da ga kaznujejo, ker je branil edinole, kar lastuje, naobratno se pa najetemu pretepaču ne skrivi las na glavi, ako je v službi kapitalistov smrtno nevarno ranil nekega delavca ali pa celo umoril. Mar ni to protislovje?

Delavcu, ki je izgubil delo in išče zama del druga, pravi jo postopač, vagabund. Povsod preži nanj policija, da ga odvede pred sodišče in ga kaznuje radi postopstva. Kapitalistu, ki je najel ljudi, da mislijo in delajo zanj, da tem laglje lenuhari in vživa, kar so drugi pridelali in proizvedli, pa pravijo gospod. Kadar pride v dotik z gosposko, se mu klanja vse in nobenemu policaju še v sanjah ne pride na um, da bi takega lenuha artiral radi postopstva in ga odgnal pred sodišče.

Ako delavec ukrade sivo kruno, da bi si utišel svoj glad, ga obsodijo v ječo, nasprotno pa pravijo človeku, ki je druge ljudi oiganiil za milijone, da je pameten. Ako je tak slepar kasneje vrnil ljudem nekaj od svojega plena, daroval nekaj tisočakov za človekoljubne in izobraževalne name-

ne, ga proslavljajo kot človekoljuba s čistim in zlatim sroem.

Ako je delavec prišel navzkriž s kazenskimi paragrafi, mu pravijo, da je hudodelec, moralno propadel človek, za katerega je najboljše, da za vedno izgine za jetniškim zidovjem. O milijonarju, ki je imel vsega dosti, pa ni spoštoval zakonov in je izvršil mogoče kakšno najbolj umazano hudodelstvo, pa poročaj v časnikih, da se mu je omražil um. Milijonarja v tem slučaju pomilujejo in mu želijo, da bi se mu kmalu vrnilo ljubo zdravje.

Na milijone vreč kave leži v njujorskih skladiščih. Zvezna vlada je stopila trstu za kavo na prste in zahtevala, da se kava postavi na trg in tako zniža cena. Zdjaj pa čitamo, da bodo tisoče vreč kave pogreznili v Atlantiku. Seveda zato, da ne bo treba znižati cene. Na hamondskem smetišču pri Chicagu so zagrebli tisoč železniških voz krompirja, da bo tam segnil. Iz Stocktona, Cal. poročajo, da so tisoče vreč čebule pogreznili v Pacifiku. Obenem poročajo iz Kalifornije, da imajo na milijone sodov najboljših jabolk, ki gnijejo v sodih. Neki kalifornijski kmet je situacijo označil tako-le: "Tatinska družba komisijonških trgovcev nas je ogoljufala za dve letini."

Atlantiški in pacifični ocean, pa smetišča žro živila, ki so namenjena ljudem, da ljudje plačujejo visoke cene za živila, ki so postavljena na trg. Na eni strani uničujejo s premislekom živila zavoljo večjega profita, na drugi pa vidimo ljudi, ki padajo v prerani grob ker so hranjeni preslabo. Ali ni to protislovje?

Tako bi lahko naštevali protislovja, današnje človeške družbe. Ali od kod izvirajo vsa protislovja? Iz kapitalističnega proizvodnega načina je v produkciji, ki postaja vedno bolj družabna, medtem, ko je razdelitev izdelkov, ki so sad te produkcije, še vedno individualna; posamezniki odločujejo, kako se bodo izdelki razdelili. Seveda se temu lahko odmore, ako bi poleg družabne produkcije imeli tudi socializirano razdelitev. To je pa socializem, katera danes še večina noče.

STROJARJEV JAKA.

Vladimir Schweiger.

V bregu nad skrivnostno Krko onstran zelenega loga, lahko rečeno divjega kraja, je bila postavljena ob skalo vegasta bajta. Visoka aloka vrata pol zidane, pol lesene koče, dvoje malih okene, bolj lin, z eno samo šipo je bilo domovje znamenju ribiču Jaki.

Jaka je bil mal, tršak človek širokih pleč. Nosil je visoke rjavobote škornje, prave mehikajnarce. Klobuček je redkokdaj pokrtil, mu je bil prav tako majhen, kakor on sam. Izpod obrvi je blestelo dvoje oči, lica udrta, brada nemarno zaraščena, lesen nos in dolgi kakor somu zavihani brki, je bilo vse, kar je na zunaj karakteriziralo tega človeka.

Skrit in tih je bil, In po pravici sa se ga bali babjevrni ljudje, po sebnost otroci, nadejajoči mu "ime "povodnji mož".

Zimo je celo preždel v svoji lopi, plel je mreže, rezljal razno orodje iz lesa, ali deval iz kože vjete vidre. Drugače posla ni poznal in ga niti imel, ker so mu bile življenske potrebe jako tesne, nizkotne in neznatne kakor on sam.

Žene ni imel, kamoli otroke. Sorodniki so ga le redko obiskovali, največ po obilnem ribjem lovu.

Spomladi je lovil žabe, rake in jih razpečaval. Mali vrt za hišo je dobro obdelal, obsadil ga z različnim zelenjem, obrezal drevje, privezal trte in sedel v lopi, po dokončanem trudu čakaje vročega poletnega solca.

Vpoletnih dneh je lovil gače in modrase z golo roko ali v precep. Obnašal se je ponosno pri tem opravilu kakor kralj narave. Gorje svojati, ako mu je nagajala pri tej priliki s tisočermi kletvami jih je razpodil, nagajivje paglavce, s koli, cepei, krepelei bamenji, debelimi in manjšimi. Zares smešna karikatura je bil ribič Jaka.

Včasih je redil kozo v staji za hišo, pasel jo je onostran reke v divjem gozdu, kamor jo je preneljal s čolnom.

Čudna je bila še ta navada začaranemu stareu, da je sadil vsako leto sredi vrta na najlepšem mestu gredico najzljajših cvetic. Zjutraj in zvečer je sedel po celo uro tam in opazoval cvete, krem-

žil in gubal obraz in se pačil. Kanila mu je solza, obrisal jo je z golo roko ali ob rokav prgaste kamizole. Potočivši par solz je vstal in odšel.

Ko se mu je zljubilo, je zaprl kočo, primaknil zapah, vzel vodo z nasado in odšel. Pod gor v bistrem potoku je lovil postrvi in druge ribe in se s težkim tovorom obložen vrnil domov po več dnevih.

Vsakdanje je bilo njegovo življenje enolično, vendar mikavo, tiho, globoko.

Nedelja je bila in vroče poletno popoldne.

Takrat je sedel Jaka v solnčni vročini pri evetlični gredici. Otožen je bil in zlovoljen. Čelo mu je bilo nagubano lice vdrtu in blede, brki zamršeni, le oči so se blesketale tako vražje izpod obrvi. Sedel je zamišljen in gosti oblaki črnih spominov so mu težili misli. Mislil je v mladost.

Gori na stezi za hišo je prišla urnih korakov žena, bolj strašilu podobna kakor človeku.

"Hej, Jaka! hahaha!" se je začela v dolino in se vražje smejala širokoplečatemu ribiču na solncu.

Bila je bližnja njegova sorodnica Nana.

Jaka se je ozrl v breg, obrnil srepo svoj pogled v njo in zlovoljno zategnil obraz. Tih je ostal.

Nana je stopila do njega.

"Kaj se tako pačiš?" je bil njen pozdrav.

"Če ti ni prav, lahko precej odideš."

"Taka je žlahta! Niti ne zinem, kaj bi rada, pa me že odganja. Kaj bi se vedno čemerikal?"

Nič ji ni odgovoril.

"Pa bi se vendar, vraga, spravil v senco, tu se boš še spekel."

"Saj sem že dejal!"

"Šentaj! Precej bom šla, samo še nekaj. Ali imaš kaj okroglega? Karte bi šla igrat, posodi!" In poškelela je vanj s polzdravim očesom.

Jaka se je dvignil, odšel v svojo bajto in Nana je stopala za njim.

Odprl je starinsko omaro, potegnil iz kota platneno vrečico in ji pomaknil v roko srebrn tolar.

"Hudič! da je premalo."

Posegel je v drugič v vrečo in ji stisnil še en srebrnik. Obrnil se je vstran, solza mu je kanila in on si jo je otrl.

"Kaj ti je, da se jočeš?" je pralaša ravnodušno.

"Prezgodaj sem vstal od grede ti si me zmotila, ti zmešala!! Sedaj bi bil šele čas. Gorje! danes umrjem."

"Šment te pocitraj, kaj si pijan ali se šališ!" Smejala se je Nana zadovoljno, ker je prejela denar. Šilila je vanj, vendar je postala kmalu resna, ko je ugledala krvave solze na ribičevem obličju.

Jaka je ihtel kakor otrok, se vrge v naročje Nani, svoji najbližji sorodnici, in tarnal in jadikal.

"Strela božja! takega te še nisem videla kakor si danes. Povej vendar, kaj ti je!" In zrla je vanj skozi z mrežo prerasteno oko.

"Nana, čuj! slušaj!"

Nana je sedla na staro škrinjo. Jaka je stal poleg.

"Nana, poslušaj me! Vsak dan sem sedel ob oni gredici. Mislil sem na mlade dni, na one dni, ko sva se z Minko ljubila pri oni kapelici v mraku, v svetem času, poljubljala se in bila srečna. Spak sem bil in vsi so me zaničevali, le zala beloroka Minka me je ljubila. In jaz sem ji vračal ljubezen, dasi slab, nezmožen človek, ljubil sem je vdano. Vsak dan sva se shajala na onem tihem kraju. Nekoč pa sem prišel ob navadni uri in ni je bilo! Čakal sem jo, ni je bilo. Dolgo sem bdel pri oni kapeli, kjer je stala blede svetnica s kelihom v roki. Zazrl sem se v njen obraz, zrl je nepremično, ustne so se pričele sameposabi gibati, molil sem in čaka Minka. A ni je bilo. S težkim sroem in črnimi mislimi sem se vrnil pozno v noč. Legel sem obločen v postelj — vse mi je živo pred očmi in do jutra nisem zatisnil očesa. Naenkrat sem zaspal in sanjal morilne sanje. Minko sem videl v tesni krčmi v kotu pred razpelom v družbi mestnih postopačev. Jokal sem se in pretakal solze, a ona se je smejala, smejala se meni, svojemu zaročencu. Krvave solze sem potočil, zaklel se brezbožno in planil v sanjah kvišku. Prebudil sem se, solnce je že stalo visoko na nebu."

Drugo noč sem zopet čakal in ni je bilo. Odšel sem domov manj žalosten. Tretjo noč stal sem zopet ob kapeli. Čakal sem jo. Ni prišla. Dolgo sem čakal, nestrpno čakal in temno mi je bilo pri sreu. Spodaj je šumel jez, drvili so se vali, dvigali se, drveli so dalje, požiraje drug drugega. Šumela je voda v curku vabljivo in prijazno, skoro bi stopil človek dol, da se vtopi, da ga pogoltnje vali in odneso s seboj, pokrije hude mučne boli, ki jih seka mlademu in neizkušnemu sreč nesrečna ljubezen. Premagal sem se in odšel domov. Grozna je bila noč in plašljive sanje so ustajale v mojem sreč. Morilo me je zelo, obup, gorje. In takrat bi bil kmalu umrl gorja in boji. Za večer drugi dan sem hitel skozi ulice domov. Tu me obsuje svojat, mestni pobalini, in me pričeno pikati in se rogati: "Kje je Minka?" "Pustila te je, spak brkati, in šla z drugim." "Poročila se je včeraj, v svatih sem bil!" "Jaz tudi, pozdravit te pusti!" Črno se mi je delalo pred očmi, odšel, pobegnil sem domov. Sram me je bilo samega sebe. V mraku sem sedel v čoln ob vodi in zrl dolgo, dolgo nepremično v tih, leno strugo. Naenkrat zapazim črno piko sredi vode. Odpnem čoln in jadram tja. In glej čudo! Mrtvo truglo Minke priplava po vodi, obup in žalost mi trga sree, sklonim se nad vodo, objamem drago, je položim v čoln in odveslam k bregu. Rešil sem uganko in spoznal, da so hujšači pregovorili in zaslepili njo, da je končala življenje. Sredi vrta izkopljem v noči jamo in pokopljem njo vanjo. Zlata Minka spi na mojem vrtu petdeset let in ravno danes so dopolnila svoj tek. Danes sem sedel ob njene i grobu, a si mi ti zamotala sladko in grenko uro. Zunaj se zbirajo valovi, vihar bo, nevihta in jaz se prav danes, prav danes utopim ... Danes umre vdručič moje mrtvo življenje ... Planil je kvišku, zanetil ogenj kakor pobesnel, vžgal svojo bajto.

Ven je tekel, kjer se je usula med tem ploha, skočil v čoln ob bregu in divje pognal v valovje.

Nana je stala kakor okamenjela nekaj trenutkov, nad njo ogenj, goreča hiša, pod njo v razburkanem valovju pobesnel ribič Jaka.

Nana je pograbila vrečo z denarjem, plaha je postala pred kočjo. Švignil je blisk in vzel Nani vid, treščilo je sredi v Krko ... razbil se je čoln, pogreznil se povodni mož v valovje ... in Nana je hitela domov.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

lost. Tretjo noč stal sem zopet ob kapeli. Čakal sem jo. Ni prišla. Dolgo sem čakal, nestrpno čakal in temno mi je bilo pri sreu. Spodaj je šumel jez, drvili so se vali, dvigali se, drveli so dalje, požiraje drug drugega. Šumela je voda v curku vabljivo in prijazno, skoro bi stopil človek dol, da se vtopi, da ga pogoltnje vali in odneso s seboj, pokrije hude mučne boli, ki jih seka mlademu in neizkušnemu sreč nesrečna ljubezen. Premagal sem se in odšel domov. Grozna je bila noč in plašljive sanje so ustajale v mojem sreč. Morilo me je zelo, obup, gorje. In takrat bi bil kmalu umrl gorja in boji. Za večer drugi dan sem hitel skozi ulice domov. Tu me obsuje svojat, mestni pobalini, in me pričeno pikati in se rogati: "Kje je Minka?" "Pustila te je, spak brkati, in šla z drugim." "Poročila se je včeraj, v svatih sem bil!" "Jaz tudi, pozdravit te pusti!" Črno se mi je delalo pred očmi, odšel, pobegnil sem domov. Sram me je bilo samega sebe. V mraku sem sedel v čoln ob vodi in zrl dolgo, dolgo nepremično v tih, leno strugo. Naenkrat zapazim črno piko sredi vode. Odpnem čoln in jadram tja. In glej čudo! Mrtvo truglo Minke priplava po vodi, obup in žalost mi trga sree, sklonim se nad vodo, objamem drago, je položim v čoln in odveslam k bregu. Rešil sem uganko in spoznal, da so hujšači pregovorili in zaslepili njo, da je končala življenje. Sredi vrta izkopljem v noči jamo in pokopljem njo vanjo. Zlata Minka spi na mojem vrtu petdeset let in ravno danes so dopolnila svoj tek. Danes sem sedel ob njene i grobu, a si mi ti zamotala sladko in grenko uro. Zunaj se zbirajo valovi, vihar bo, nevihta in jaz se prav danes, prav danes utopim ... Danes umre vdručič moje mrtvo življenje ... Planil je kvišku, zanetil ogenj kakor pobesnel, vžgal svojo bajto.

Ven je tekel, kjer se je usula med tem ploha, skočil v čoln ob bregu in divje pognal v valovje.

Nana je stala kakor okamenjela nekaj trenutkov, nad njo ogenj, goreča hiša, pod njo v razburkanem valovju pobesnel ribič Jaka.

Nana je pograbila vrečo z denarjem, plaha je postala pred kočjo. Švignil je blisk in vzel Nani vid, treščilo je sredi v Krko ... razbil se je čoln, pogreznil se povodni mož v valovje ... in Nana je hitela domov.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

Ob steklo v oknu so padale deževne kaplje, da so šipe šklepetale. Zunaj je še vedno lilo.

Pol ure pozneje je sedela Jakova sorodnica v propali družbi sredi krčme, pela je in se smejala že pijana na glas:

"Na pij, hudič! Danes je vse zastoj, pijte! Mečimo karte! Danes imam denar, mmmmm!"

ADVERTISEMENT

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.

Naša parobrodna poalovnica je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceanake črte (linije). Sifkarte prodajamo po kompanijskih cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA.

Kaspar Državna Banka kupuje in prodaja in zamenjuje denar vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K5 \$1, brez odbitka. —

Največja Slovanska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — Slovenci postreženi v slovenskem jeziku. — Banka ima \$5,818,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA, 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

POZOR BRATJE SLOVENC!

Ali se veste kje je dobiti najboljšo mes po najnižji ceni? — Gotovo v novi prvi Slovanski moderne urejeni mesnici

Ferdo Bros., 270—1st Ave. in Park St.

Tu se dobijo najkakovnejše svinje in prokajane KRAVJSKE KLOBASE, kakor tudi jetrne in krvave domačega izdelka ter najkakovnejše PREKAJENO MESO; vse po najnižjih cenah.

Pridite in prepričajte se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti našega blaga.

MIKES CENE IN DOBRA POSTREŽBA je naše geslo.

Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnikovem poslojpu.

MILWAUKEE, WIS. Telefon: South 3512.

CLEVELANDČANI POZOR!

Belaj & Močnik

6205 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, OHIO.

KROJAČA IN TRGOVCA, priporočava svojo moderno trgovino z vsako-vrstno moško opravo

Izdelujeva obleke po najnovejši modli.

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue

vokal Loomis ulice

Chicago.

VLOŽENA GLAVNICA \$1,500,000.00

JAN KAREL,

PREDSIEDNIK.

J. F. ŠTEPINA,

BLAGAJNIK

Naše podjetje je pod nadzorom "Clearing House" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi ulege pošte hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v soboto je banka odprta do 9 ure zve

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LUKSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, 1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50
za celo leto, \$1.25 za pol leta.
opisno po dopor. Pri spremembi
naslova novega naročnika tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.Glasilo Slovenske organizacije
Jugoslovenske Zveze v
Ameriki.Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year.
Advertising Rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

NOV SISTEM IZKORIŠČANJA.

V Ameriki se je uvedlo sistem dela, ki ga kapitalistični učenjaki vneto priporočajo. Sistem je znal ameriški ekonomist Taylor in se po njem tudi imenuje. Te dni je izšel opis sistema v nemškem prevodu. Knjiga vzbuja zanimanje vseh, ki se pečajo s sodobnimi socialno političnimi problemi. Naj torej tudi mi spregovorimo nekoliko besed o tem sistemu, ki se bo brez dvoma uveljavil v kapitalistični Evropi.

Ne vemo zakaj predstavlja Taylor svoj sistem kot znanstveno teorijo. Taylor se sicer poslužuje znanstvene metode da doseže svoj namen. Ali njegov sistem ima opraviti z znanstvom toliko, kolikor recimo zvezdarstvo z zvezdoslovjem. Da pojasnimo: Taylor se poslužuje znanstvene metode, da priuči sistem, po katerem se ima delavcu odvzeti duševnost na delu. Ali posledice, ki ima tak sistem na delavce, so naravnost proti vsakemu znanstvenemu principu. Socialno politični obziri in znanstveni razlogi so sistemu tuji. Taylor opeva sicer socialne učinke njegovega sistema. O značaju, vrednosti in socialni nalogi delavstva ima Taylor mnenje, ki je razumljivo le onemu, ki pozna gospodarsko neizobrazbo ameriškega desorganiziranega delavstva. Učinek Taylorovega sistema pa ne bo brez pomena za kapitalistično gospodarstvo in nadaljni razvoj delavstva.

Taylor se opira na pravilne razloge, ali po njegovem kapitalističnem naziranju mu služijo ti razlogi namenom, ki pobijajo vsako pravično človeško pravico. Taylor zasleduje predvsem kapitalistične interese. Gre se mu za večjo izrabo delavske moči. Po njegovem mnenju bi se dalo z drugačno organizacijo dela, mnogo več proizvajati in sicer še celo z znižanjem števila zaposlenih delavcev. Navaja kot primer zidarsko obrt. Zidarska obrt tehnično ni napredovala. Še danes se rabi orodja in material, ki se ga je rabilo že pred 400 leti. Pridni zidar postavi v eni uri 120 opek. Po njegovem sistemu dela pa stavi zidar v eni uri 360 opek! Sistem obstoja v tem, da dobi vsak delavec določeno število enostavno delo. Delo postane enolično. Zidar n. pr. ki ima posteljati opeke, ne bo opravljal drugega strokovnega posla. Enakomerno in avtomatično bo postavljaj epeko nad opeko. Ustaviti se ne more niti za trenotek. Dan za dnem, leto za letom bo izvrševal določeno mu delo: privadil se bo mehničnemu hitremu izravanju. Proizvaja se po takem sistemu razdelitve in poenostavljenosti poslovanja, silno pomnožuje. Izrabljuje vsak gibljaj delavca. Delavec postane avtomat brez duševnosti; za delo samo se ne zahteva strokovne sposobnosti. Le fizične moči je treba. To moč se izrablja neprestano in čim intenzivnejše. Proizvajalno vrednost delavcev se ne vračuna po množici. Vsak posamezen delavec je velika vrednost, ki se ima čimveč kapitalizirati in pomnožiti. Delavec je stroj. S tehnično popolno izrabo moči tega stroja se doseže največjo in najhitrejšo proizvodnjo. Poskusi v raznih ameriških podjetjih so dali dober rezultat — za kapitaliste seveda. Tvrda Steel, ki je uvedla sistem, si je v kratki dobi silno pomnožila proizvodnjo. Delavec, ki je prej prena-

šal 12-5 tonov na dan, prenaša sedaj v istem času 47-5 tonov! Delo, ki je prej opravljalo od 400 do 600 mož, izvršuje zdaj 140 delavcev! Plače tem delavcem se seveda zato ni zvišalo.

Za sistem Taylora se kapitalistično časopisje vnet zavzema. Že dejstvo, da so prvi ameriški trgi uvedli tak sistem, nam pravi, kakšne koristi ima od tega delavstvo.

Delo organizacije bi bilo po izvedbi takega sistema v tovarnah nemalo oteženo. Tako izkoriščano delavstvo, ki zgubi vsako duševnost, je težko vzgajati v smislu naših načel in pridobiti razredni organizaciji. Ali seveda Taylor pri sestavi svojega sistema izkoriščanja, je videl okoli sebe le revne nezavedne delavce in kmete, ki se od vseh strani sveta zatekajo v Ameriko, da si tam po katerikoli sili pogoji zaslužijo toliko, da vsaj preživijo sebe in družino. To ljudstvo izseljencev nima socialne zavesti. Stremljenja po gospodarski in socialni emancipaciji so mu tuja. Razumemo, da je Taylor smatral tako delavstvo le za material, katerega čimno vrednost — fizično moč — se ima čim boljše industrializirati. Ali vse ljudstvo ni enak izkoriščevalni material. Poleg trumih nezavednih, gospodarsko in politično nezrelih izseljencev, imamo po vsem kulturnem svetu tudi milijone in milijone zavedno organiziranih proletarcev, ki ne bodo mirno in zadovoljno prenašali pomnoženega izkoriščanja. Taylor ni računal pri sestavi svojega sistema s tem dejstvom. Tehnično izvirševanje dela je izpolnilosti; to izpolnjevanje pospešuje industrijski razvoj sam. Ali tako izpolnjevanje se ne sme izvršiti na škodo delavca in na pomnoženo korist kapitalistov. Mogoče je z manjšim trudom in krajšim urnikom mnogo več proizvajati. Delavci, ki se zavedajo svoje gospodarske koristi in politične moči, ne bodo prenašali tako pomnoženo izkoriščanje. Tak sistem dela bo le postril razredno nasprotje in prisilil delavce, da posežejo po najostrejših sredstvih boja, da branijo svoje zdravje in življenje pred kapitalističnim izkoriščanjem in pobijanjem.

BLAGA SRCA MEŠČANSKO
PLEMENITAŠKE DRUŽBE.

Ko je izbruhnila lani meseca oktobra balkanska revolucija proti vladajočemu turškemu fevdalnemu sistemu, so romali na jug sanitetni oddelki zdravnikov in bolniških strežnic. Ob tej priliki se je priglasilo precejšnje število "dam iz boljših krogov", da hočejo "prostovoljno" prevzeti posel bolniških strežnic. Pred kratkim je imelo na Dunaju društvo zdravnikov svoj občni zbor, kjer se je razpravljalo o teh sanitetnih ekspedicijah na Balkan in ob tej priliki so izrekli zdravniki tudi svojo sodbo o "prostovoljnih bolniških strežnicah iz takozvanih boljših krogov".

Sodba zdravnikov je uničevalna: "Na raznih postajah smo imeli mnogo žen in deklet iz 'boljših krogov', ki so se bile priglasile kot 'prostovoljne' bolniške strežnice. Niti ena izmed njih pa si ne more lastiti pravice, da bi si bila pridobila naše neomejene priznanje. Vse so odredke. S strašno jasnostjo so pokazale svojo popolno nezmožnost, da bi se izkazale požrtvovalne v trdem in težkem položaju. Zjutraj ni bilo nobene izmed 'dam' ob določeni uri v lazaretu. Zdravniki so morali ranjence sami slati, snažiti, posteljati. Vse, kar je bilo količkaj 'neprijetnega', so morali opraviti zdravniki sami. Glasno so dajale duška svojemu gnusu in pri tem niso pomislile, kako globoko so morale zadeti ranjence. 'Dame' se niso ravnale po nobenem službenem redu. Če so hotele zapustile lazarete in odšle. 'Saj so vendar bile samo prostovoljne strežnice.' Da, dozdevna viška kultura 'boljših krogov' je obrodila kaj čudno cvetje: dočim so vršili zdravniki težke operacije, so se zabavale 'dame' z gospodi oficirji."

Tako izgleda hvališano "človekoljubje" meščansko-plemenitaške družbe brez krinke. Kjer je treba dela, požrtvovalnosti, tam se neha vse njih "človekoljubje". Streči bolnikom in socialno delo je pač vse kaj drugega kot pa komedije "dobrodelnih" prireditelj!

Ta uničevalna sodba zdravnikov nam dopušča, da zamoremo pronikniti v bistvo teh "dam iz takozvanih boljših krogov". Te dame niso pokazale svoje nezmožnosti samo na bojnem polju kot bolniške strežnice, ampak pokažejo jo povsod, kjer življenje zahteva "ljudi". Kot "ludje" so neoporne te "fine dame", ker je pač vse njih bitje neporabno. Storiše bi dobro te "fine dame", če bi se vedno lepastavljale za puho svojih "žurjev". Naj igrajo tenis, naj se vozijo po avtomobilih, naj uganjajo flirt po svojih salonih in naj mučijo svoje klavirje; tu se noben resen človek ne bo ozrl za njimi. Ali te "fine dame" se naj varujejo življenja, ki pač zahteva več kot puhe zabave! Žurji se zadovoljujejo z marionetami, a življenje zahteva "ljudi".

Ali sodba zdravnikov ni uničevalna le za te "dame", ampak za vso družbo, iz katere so izšle. Družba, ki temelji v svojem bistvu na izkoriščanju in poniževanju na brezdelju in razkošju, na uživanju in zabavi, družba brez socialne odgovornosti pač ne more porajati ljudi, ki bi zamogli pomagati in delati za druge.

Vredno je, da ob tej priliki malo bližje seznanimo s "človekoljubnostjo" in s "socialnim delom" te meščansko-plemenitaške družbe. Vsa "človekoljubnost", vse njih "socialno delo" se osredotočuje skoro izključno v takozvanih "dobrodelnih" prireditvah. Če ste pa bili na tej ali oni taki prireditvi, če ste čitali poročila o teh prireditvah po njihovem časopisju, ali niste spoznali, da je glavni namen teh "dobrodelnih prireditelj" predvsem zabava in zopet zabava, da tvori "dobrodelnost" le preteza za izžemanje obiskovalcev, da je "dobrodelnost" le za nameček, da je le šport, na katerem si kupi par bogatašev glas "človekoljubnosti" in to za denar, ki so ga ustvarili krvavi delavski žulji? In ali niste spoznali, da tvori vso vsebino teh zabav puhlo frazerstvo, tekmovanje v toaletah meščansko-plemenitaških marionet, rafiniran flirt in saj sami predobro veste, v čem je zabava te izvoljene družbe, ki mrazi vsak demokratizem kot pričetek "sive dolgočasnosti". Poznate njih hlepenje po senzaciji in časniki hvali? Ali se vam ne stiska pest od srca, ko gledate in slišate to proketo laž o "človekoljubnosti" te družbe? In še jasneje se vam pokaže "dobrodelnost" teh prireditelj, če se končno pregledate račune o izdatkih in o čistem dobičku. Kakšno razmerje med dobičkom in dohodki! Kako majhen dobiček in kako veliki izdatki! Zopet stara pesem: glavni del dohodkov požro izdatki, ker gre pač predvsem za zabavo in za šport "človekoljubnosti".

Ali s tem še nismo izčrpali vse laži njihove "človekoljubnosti". Pogledati si moramo pač tudi malo bližje značaj tega dobička, kako se uporablja v takozvanih dobrodelne namene. "Miloščina", to je njih "dobrodelnost in človekoljubje". V "miloščini" je izražen vsepod, ki loči proletarijat od vladajoče meščansko-plemenitaške družbe — zaničevanje: "Na, berač, krajcar, pa pojdi in me ne nadleguj!" V "miloščini" pa je izražena tudi vsa površnost te družbe: "Dam ti krajcar, če bo dovolj za kruh, za obleko, za streho, za stradaljočo deco, ali kako bo jutri, meni nič mar!"

In ali ni namenjena ta "miloščina" vam in vašim otrokom, ki se morajo potepati po ulicah, ker morate vi v fabriki, ki ne vpraša, ali ste možki ali ženska, ki tudi ne povprašuje, kaj je z vašo deco in ki ne povprašuje, ali zadošča zašutek za življenje. Fabrika vas kliče in vi morate na noge, skozi velika črna vrata v žrelo, če se vrnete zdravi, kdo ve! In če ste imeli srečo, da ste mogli delati, da se vam ni pripetila kaka nesreča ali pa da niste izgubili dela, ste delali, ste garali noč in dan, dajali svojo kri, kapljajo za kapljajo, žrtvovali ste svojo mladost in zdravje in mislili ste, da delate zase, pa ste se zmotili. Nekega dne začutite starost in slabost v svojih udih, vržejo vas na cesto, ne puste vas več v črno žrelo. Namesto miru in veselja po dneh boja in trpljenja pa vas čaka na stare dni beračija in moreča skrb za vsakdanji kruh, za obleko, za streho... In če vas prične glad pred pragom, ki ste jim vi znosili njih bogastva in postavljali njih razkoš-

ne palače s svojo srčno krvjo, vas požene z osornimi besedami, vas puste zapreti ali pa vam vržejo krajcar, ob katerem ni možno ne živeti in ne umreti, in tako ste prisiljeni in prokleti k večnemu beraštvu. "Miloščina", drobtine vam mečejo raz mizo, ostanke po bogati pojedini, ki jo vržejo sicer svojim psom.

Res je, plačali so vam vaše delo, ko ste bili še mladi in je bila moč v vaših rokah in so bila pljuča silna. Toda, ali ni bila tudi ta plača le "miloščina" za delo vaših rok in vaše glave? Delati ste kot mравlje in nosili bogastva vkup, a le neznan del tega bogastva je prispel v vaše roke, vse drugo so porabili oni, ki so slučajni posestniki strojev in imajo sredstva, da si nabavijo potrebne surovine in s temi sredstvi oklenejo i vas "plačane sužnje". In vendar se je godilo bolj rimskemu sužnju kot se godi vam, ker nje mu je bila zagotovljena vsaj brezskrbna starost. In kakšna je ta plača? Često je komaj za kruh, obleko in streho, zaprta pa je vam in vaši deci pot k umetnosti in znanosti, ker pri vrodu se pobira visoka vstopnina, da se ne prikaže kak nepoklani v družbo krvne in denarne aristokracije. Kaj zato, če vas žepa po lepšem in solnejšem življenju, če vam duša zahteva po godbi in gledališču, če razum sili k znanstvu, da najdete tam podlago in pogoje za novo in svetlejšje življenje! Vse to za vas ni, se glasi odgovor. Vse to so svetlišča za velike duhovne in plemenitaše, a ne za "nečisto ljudstvo". Ali ne vidite, da stojijo pri vrodu zapisano: "Mulier taceat in ecclesia" — "Žena naj molči v cerkvi"? Ali to ne velja samo za žene, ta napis je namenjen i vam: vsemu proletariatu. Za vas ni ta svet, po smrti šele čaka vas plačilo, za vas imajo malike in vero, tako vas tolažijo eni in vas vabijo v svoje mreže, drugi pa vam ponujajo žganja, da si tam poiščete veselja, da v tem prokletem strupu iščete pozabljenja na svoje neznošno stanje in vas naredite tako nezmožne za boj proti vladajoči družbi in njenemu gospodarskemu redu.

Tako izgleda njih "človekoljubnost" v zasebnem življenju in nič drugače ni v javnem. Ali ne poznate ve mizerije socialne politike, kako se je branilo z vseni kriptli? Ali hočem našteti križevo pot starostnega zavarovanja, zakonov o varnostnih napravah v velikih obratih, materinsko zavarovanje, regulacijo delovnega časa? Kako hočem vse to naštet, vsaj čitate dan na dan, kakšni prijatelji so ljudje, ki vas vabijo enkrat v svoje vrste pod pretezo vere, drugič zopet pod pretezo narodnosti. In kdo tvori narod, ali mar oni?

Kako hočejo ti zastopati vaše koristi, ki to vendar njih stremljenje, da vas kar uspešneje izrabljajo! Vsak je pač samemu sebi najboljši najcenejši gospodar.

Tu je na mestu le trd in neizprosni boj, večno trkanje na želne duri, zbiranje in osredotočanje sil v naših organizacijah. Vedno silnejši, vedno močnejši mora biti naval, vrste vedno bolj združene, dokler končno ne padejo železna vrata.

ČRNCI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH.

Ob času državljanske vojne je bilo v Združenih državah približno 5.000.000 črnecv, od katerih je bilo okroglo 4.000.000 sužnjev. Takrat — ob času Lincolnove dobe, ko je obstajalo glasovito črno suženstvo, smelo se je črnce predajati, zamenjavati ali pa podariti svojem prijatelju. Sužnji niso niti prilike imeli, da bi se naučili čitati in pisati, kakor se tudi niso smeli po svoji volji ženiti. 90 odstotkov vseh črnecv je bilo analfabetov.

Dandanes je v Združenih državah okoli 10.250.000 črnecv. Pred 50 leti niso črnci posedovali ničesar, dandanes imajo 220.000 lepših in obsežnih kmetij, katere so vredne več milijonov dolarjev. V splošnem se je tudi veliko izpremenilo njihov življenje. Leta 1863 je bilo 90 odstotkov črnecv poljedeljskih delavcev, dandanes jih je samo 40 odstotkov. 750.000 je farmarjev, 70.000 voznikov, 55.000 železničarjev, 35.000 rudarjev, 33.000 v lesni industriji, 31.000 tesarjev, 20.000 brivcev, 15.000 duhovnikov, 14.000 zidarjev, 13.000 krojačev, 10.000 inženirjev

in 2.500 doktorjev. Zadnji podatki kažejo, da obiskuje ljudske šole 2.000.000 zamorskih otrok.

Kakor se razvidi, imajo črnci v zadnjih 50 letih zaznamovati velik napredek, dasiravno v resnici njihova svoboda obstoji le na papirju. Nazivati človeka v Ameriki z "negro" v meščanskem smislu, se dandanes pomeni sužnja. Ženiti se črncem z belimi deklicami in naobratno, je dandanes v 26. državah prepovedano. V južnih državah se po nekaterih krajih vozijo črnci v posebnih karah. Ako pa pride črnc pred sodišče, ima manj veljave kakor pa beli človek. V hotelih, gledališčih itd., se strogo pazi na to, da imajo črnci posebne sedeže in da se ločijo od bele gospode.

Zanimivo je vedeti, da je sedaj okoli 5.500.000 črnecv, kateri znajo čitati in pisati in dasiravno imajo premoženja nad \$300.000.000 kljub temu pa nimajo pravice glasovati za javne urade, akoravno bi moral imeti to pravico vsak državljan. Zamoreci imajo v večini južnih državah še le potem pravico glasovati, ako so deležni 8 členov, kateri se glase: 1) Volilec mora znati čitati in pisati; 2) mora imeti nekaj imetja; 3) mora plačevati davek; 4) mora dokazati, da je stalno uposlen; 5) mora dokazati dober karakter; 6) volilec mora biti neomadeževan večjih zločinov; 7) ali je bil njegov ded volilec; 8) volilec mora znati ameriško konstitucijo ter odgovorjati na uprašanja volilne komisije.

V Luisiani je bilo leta 1900 729.612 belih, ter 650.804 črnecv. Od belih je bilo 32.135, od črnecv pa 90.262 nad 21 let starih, kateri niso znali ne čitati ne pisati. 146.219 belih in 90.263 črnecv je leta 1900 znalo čitati in pisati. 32.135 belih, 90.262 črnecv pa je bilo analfabetov. Osem let pozneje, leta 1908, ko se je število analfabetov že znatno zmanjšalo, pa je pri volitvah smelo glasovati 153.135 belih volilec, črnecv pa samo 1.743.

Tak je dandanes položaj črnecv v južnih državah. Njih se prežira in šikanira, na njihov račun se grade šole za bele otroke, med tem, ko so otroci zamorskih starišev zapuščeni in brez šolskega pouka. V Virginiji naprimer se od svote, katere je namenjena za šolstvo samo 14 odstotkov porabi za šole, v katere hodijo otroci zamorskih starišev, dasiravno tvorijo črnci 35 odstotkov vsega prebivalstva. Od črnce državne avtoritete zahtevajo iste dolžnosti kakor od belih; zakaj bi se jim potem ne dalo enakih pravic.

"American Federation of Labor" že dolgo časa obljubljuje in deklamira, da bo organizirala vse črnce v unijo. Vendar se je pa cela akcija grdo ponesrečila, in sicer zaradi tega, ker ima "A. F. of L." zgrešeno taktiko, principe in metodo.

HUD UDAREC ČEŠKEMU SEPARATIZMU.

Pred kratkim se je vršil v Pragi shod čških tiskarjev, na katerem se je razpravljalo o ločitvi tiskarske organizacije od "Typografická Beseda", komisija čških separatističnih organizacij. Organizacija tiskarjev je vedno pripadala češki strokovni komisiji v Pragi, ali med tem si je vseeno obdržala mednarodni značaj, in kar se je razumelo, da se proti vsakemu mednarodnemu gibanju delavstva, tiskarji so se pričeli slišati kakor tuji med tem narodnem šovinizmom, in sklenili so torej se ločiti.

Ta shod tiskarjev v Pragi je bil impozanten, in sodr. Krumert predsednik tiskarske organizacije v Pragi, je spominjal navzoče, na boje in velike uspehe, katere so tiskarji izvojevali potom solidarnosti, med češkimi in nemškimi skupno živečimi tiskarskimi delavci na Češkem. Velika fluktuacija v tiskarski obrti popolnoma izključuje vsaki separatizem, bodisi narodni, yerski ali pa teritorialni.

Kdor smatra socialno vprašanje, kot narodno vprašanje, ta se mora odreči vsakemu boju. Kdor govori, kakor govorijo separatisti, ta ne more biti en zavedno organizirani delavec. Drugi govorniki so povdarjali, da nobeno politično in tudi ne vladno preganjanje, ni toliko škodovalo delavskemu gibanju, kakor češki separatizem.

Ze sklenjena ločitev tiskarjev od praške komisije, je bila enoglasno sprejeta.

"Veleslavin", glasilo čeških tiskarjev z dobro podkovanimi argumenti pojasi in utemeljuje ločitev organizacije čeških tiskarjev od separatistov, in to dokazuje da vlada med tiskarji popolni mednarodni duh. Ta udarec ne zadene le češke separatiste, marveč vse narodnjaške hujskače in izdajalce delavskih interesov. Separatizem torj gre od propada do propada, in prišel bo čas, ki se nam bo dozdevalo, da so to bile le sanje.

VAGONBITEV CERKVE.

Pogostokrat čujemo od nasprotnikov socializma, da bo socializem vničil cerkev in da so socialisti sami brezverci. Če pogledamo te gospode nekoliko bližje, vidimo, da ne govorijo resnice. Kar se tiče predbacivanja, da so socialisti sami brezverci, vidimo, da so ravnotako tudi sami brezverci oni, ki tako govorijo, zraven tega so brezverske vse različne cerkvene sekte krščanstva. Če pogledamo katoliško cerkev, vidimo, da se tamkaj zatruje in ubiva ljudstvu v glavo, da je edino katoliška cerkev prava Kristusova cerkev in nobena druga ne. Protestantovska, luteranska, judovska in vse druge mnogobrojne cerkve so krivoverske, katerih verniki so zapeljani po hudobnemu duhu. Ravno to slišimo, ako gremo v luteransko, judovsko ali kako drugo cerkev. Vsaka posamezna trdi, da je ona edina zveličavna in prava.

Kristus je rekel: "Na ta kamen bom sezidal mojo cerkev in peklenska vrata jo ne bodo premagala". Iz tega sledi, da če socializem zruši cerkev, nimajo peklske moči pri tem nič za opraviti, ker peklska vrata in moči ne morejo cerkve nikdar zrušiti. Če je pa socializem močnejši kakor peklske moči, potem bo gotovo zrušil in odstranil peklske razmere, v katerih na milione in milione ubogih, revnih, izkoriščanih delavcev živi v tej solzni dolini.

Socializem ne bo zrušil nikake institucije, ki je ustanovljena na pravični in pošteni podlagi. Institucije pa, ki so ustanovljene in se združujejo samo radi tega, da držijo ljudstvo v nevednosti in temi, da se delavstvo toliko bolj izkorišča in trpinči, bodo gotovo v nevarnosti za svoj obstoj, ko se vresničijo in zavlada socialistična vlada. Če bi bila taka institucija tudi sama edina prava zveličavna katoliška cerkev, bi morala iti iz "biznesa". Nasprotno pa, ako v resnici uči bratstvo, ljubezen, se bojuje zoper suženstvo in izkoriščanje ljudstva, se ji ni treba bati in imeti strahu pred socializmom.

Nam se vidi prav naravno od kriminalca, ki skuša zločin zveriti na druge; ravno tako tudi od tatn, ki upije: "primite tatu". To je posebno taktično pri kapitalistih in drugih ljudskih izkoriščevalcih. Kapitalizem je kriv vseh zločinov, katere njegovi zagovorniki predbacivajo socialistom in socializmu. Kapitalisti so se polastili zemlje, uničili nešteto družin; delavstvo preganjajo iz kraja v kraj, kot zverjad. Če je mogoče ugonobiti cerkev, kapitalizem bo izvršil to.

Mnogo ljudi je še dandanes po-božnih. Samo to je smola, ker jim po-božni kapitalisti ne dajo dosti časa, da bi premišljevali njihovi delaveci od nebes.

Neki "poet" se v A. S. pritožuje, kako težko, da je biti dober katoličan. Well, ako je težko biti dober katoličan — lahko pa je biti slab "poet".

Težko se kaj prime človeka, kateri ima trdo glavo. Pustite ga toliko časa, da bo njegov želodec na štraku — potem se pa bo začela njegova trda glava kmalo zanimati za želodec.

John Mitchell, eden najuplívnejših vodja konservativnega unionizma, je imel v Denverju shod, v največjem auditorium v mestu. Na shod je prišlo celih 327 ljudi. Nekdaj so bile največje dvorane nabito polne, do zadnjega palca prostora, kadar je Mitchell govoril. In sedaj! Vsekako to nekaj pomeni.

Stranka

"PROLETARCI VSEH DEŽEL,
ZDRUŽITE SE!"

"Proletarci" ima mnogo čitate-
ljev, ki se niso člani Jugoslovanske
socialistične zveze, in to z raz-
ličnih razlogov. Eni so v takih na-
selbinah, da nimajo upanja, da bi
bili delavci že zreli za ustanovitev
kluba, zopet drugim se ne ljubi u-
kvarjati s tem; a mnogo je tudi
takih, ki pravzaprav še ne vedo
pomena in ciljev, a bi imeli voljo,
da bi klub organizirali, če bi zna-
li kako in čemu.

Da se temu odpora, bomo od-
časa do časa prinašali na tem me-
stu članke, v katerih bomo raz-
pravljali o teh nedostatkah obsež-
neje in dajali pojasnila o pomenu
J. S. Z., kakor tudi navodila ka-
ko začeti z organiziranjem socia-
lističnega kluba.

Kaj je Jugoslovanska socia-
listična zveza, kakšen je njen po-
men za slovenske in jugoslovanske
delavce v Ameriki? —

Jugoslovanska zveza je politič-
na organizacija. Nje namen je or-
ganizirati jugoslovanske delavce
v politične klube, v katerih jim
bo mogoče najti pripomočkov za
politično in gospodarsko izobraž-
bo, ki je nujno potrebna za uspe-
šen gospodarski in politični boj,

kateraga mora vsak zaveden delav-
ec poznati, ako se hoče gospodar-
sko osvoboditi. Kajti le v organi-
zaciji, kjer je mogoče računati na
skupno moč, je zmaga delavcev
nad sedanjim krivičnim gospo-
darskim sistemom, mogoča. — Po-
sameznik ne doseže proti tem kri-
vicam ničesar, ga nihče ne vpošte-
va; podoben je kapljici v morju,
s katero se poigravajo velikanski
valovi. Moč leži le v združenju.

Tudi kapitalisti, to so ljudje, ki
vsebujejo železice, tovarne, ru-
dokope in zemljišča, se združuje-
jo za svoje koristi. Da ne bi v tek-
mi izkoriščanja delavne mase
drug drugemu — to je sami sebi —
škodili, so se organizirali v ta-
kozvane truste, korporacije, po-
tom katerih izkoriščajo vsi po e-
nem načinu. Posamezni kapitalisti
so danes zelo redki. Vedno čuje-
mo le o kompanijah. To je unli-
vo, kajti danes je vsa večja indus-
trija organizirana in kapital v
njej imajo bogati delničarji, ki
imajo nastavljenе svoje vodje, ki
opravljajo za njih vsa dela. Edino
delo, ki ga vrše bogati magnati,
je to, da pobere na konci leta pro-
fit, ki se je skozi leto stekel v bla-
gajno. — Kako je vse to prišlo, je
potrebno poznati zgodovino indus-
trijalnega razvoja.

Največji družabni industrijski
preobrat se je završil v drugi po-
lovi 18. stoletja, in sicer je ta
preobrat pripisati iznajdbam stro-
jev, pare, tehnike, elektrike itd.
kar je imelo na delavski razred
poseben gospodarski vpliv. Zakaj
kakor hitro je prišla v tovarno
mašina, je delavec zgubil velik

del svoje vrednosti kot strokovno
izurjeni delavec, kar mu je pred
navadnim, neizurjenim delavcem,
dajalo prednost na delavskem me-
dnem trgu. Z mašino v tovarni
pa je postal industrijski — splo-
šno delavec, pomagač, hlapec ma-
šine, ali bolje: del mašine. Postal
je suženj stroja in tistega, ktere-
ga je — to je kapitalista. Preje-
je rabil svoje ročno orodje, sedaj
pride v tovarno brez orodja. Stro-
ja si pa ne more nabaviti brez de-
narja. Pa tudi če bi imel denarja
za mašino, bi mu to nič ne poma-
galo, če nima denarja tudi za to-
varno, elektriko, paro, železnico,
parobrod, zemljišča itd. itd. kar
omogočuje obrat. Ker je vse to
zvezano drugo z drugim in posa-
meznemu delavcu ni mogoče mi-
sliti na lastništvu produktivnih
sredstev, mora ostati suženj kapi-
talističnega izkoriščanja, — od-
visen od milosti in nemilosti tiste-
ga, ki poseduje tovarne in stroje.

Kot delavec, ste gotovo že ob-
čutili to odvisnost. Če ste kaj raz-
mišljali o tem, ste gotovo prišli do
zaključka, da kapitalizem (kar po-
meni cel sedanji gospodarski sis-
tem) izkorišča vse vprek: da ne
priznava ne veri ne narodnosti,
ne spolu ne starosti: otroke in od-
rasle, vernike in nevernike, pa-
triotne in brezdomovince, izkorišča
enako.

Ta družabna neenakost, pa je
inela in ima še danes vse vrste
zagovornikov, ki so skušali in še
skušajo ljudem — delavstvu —
dovoditi, da je bilo vedno tako
na svetu in da tudi vedno tako o-
stane; češ, da je to "božja volja",
da so eni bogati, drugi pa revni;
da eden gara in se poti, drugi pa
spravlja njegove sadove in se za-
bava po letoviških in bordelih.
Vseled teh nepoklicanih prerokov
in tolažnikov, ki pripovedujejo,
naj delavec trpi na zemlji, ako ho-
če, da se mu bo godilo "gori" bo-
lje, je bilo delavstvo popolnoma
raspleteno in ni moglo pojmiti
iznenačeno položaja, v katerem se
je nahajalo, niti spoznati krivice
socialne krivice, ki mu jih je v
tej otonitvi prizadajal kapitalizem
in njegovi zavezniki — poleg dru-
gih v največji meri rimsko katoli-
ška cerkev. —

To krinko je potegnil družbi
raz obraz odločneje prvi Karl
Marks, ki je povedal delavstvu in
vsemu prav mislečemu ljudstvu,
brez obotavljanja, da "božja vo-
lja" nima ničesar opraviti z go-
spodarskimi razmerami, da so te
besede le plašč, za katerim se kri-
va kapitalistično izkoriščanje; da
pod to "bogu natvezeno voljo"
laglje gospodujoči razred še nade-
lje izkorišča nemoteno delavsko
maso. — Na podlagi neizpodbitnih
dejstev je zgodovinsko dokazal,
da je delavstvo zato revno, ker
dela za kapitaliste, kateri dajo de-
lavcu komaj desetino za njegov
trud in delo, drugih devet desetih
pa spravi kapitalist. — Iz pod te-
ga meznega suženjstva — kakor
ga je nazval Marks — se pa de-
lavstvu ni mogoče drugače osvo-
boditi, kakor da se organizira go-

spodarsko in politično. Gospodar-
sko v strokovnih in industrijskih
unijah, politično pa v socialistični
stranki, katera mora potom voli-
tev zasesti vlado in potom socia-
lističnih zakonov dati ljudstvu na-
zaj, za kar je bilo v starih ordo-
pano v kapitalističnih in fevdal-
nih zakonih, — "Delavci vseh de-
žela združite se!" — to je bilo ge-
slo Karl Marxa, začetnika moder-
nega znanstvenega socializma.

Kmalu po razglasu komunistič-
nega manifesta, ki sta ga izdala
Karl Marx in Engels, so se začeli
delavci organizirati v Nemčiji,
Franciji, Avstriji, Angliji, na
Švedskem, Norveškem, v Španiji,
Italiji in sploh po vseh modernih
državah, kjer je kazal kapitalizem
svoje življenje.

Počasi in trajno je začelo delav-
stvo spoznavati vrednost reka:
"Delavci vseh dežel združite se!"
— in danes je našel ta rek odmev
po vsem svetu, koder se je probu-
dil moderni proletarijat, ki terja
svoje pravice. — Z močjo de-
lavskih gospodarskih in političnih
organizacij pa je začelo rasti tu-
di priznanje. Danes je socialistič-
na stranka tudi mogočna svetovna
organizacija, katero vpoštevajo
celo razni državniki, ne zato, ker
jo ljubijo, marveč zato, ker je po-
stala sila. Četokrat se je že pri-
petilo, da so se zatekli k njej za
svetlo največji državniki.

Socialistov po vse svetu je da-
nes nad 55 milijonov, volilec pa
nad 11 milijonov. Socialističnih
državnih poslancev v raznih drža-
vah je nad 250, nižjih javnih urad-
nikov od občinskega svetovalec
pa do župana in deželnozborskega
poslanca, je pa na tisoče. Kadar
bodo imeli socialisti v vseh mo-
dernih državah večino, takrat bo
zmagal socializem, kajti socialis-
tični poslanci bodo sprejeli take
zakone, potom katerih bo dobil
vsak delavec polno vrednost za
svoje delo. To se bo zgodilo na ta
način, da se bo podražilo produk-
tivna sredstva kakor, mašine, zem-
ljišča, železnice, rudokope, tovar-
ne itd. da bodo služila mesto pri-
vatni — splošni lastniki, to je vse-
mu ljudstvu.

V Ameriki je socialistično gi-
banje še mlado, dasiravno je kapi-
talizem tu bolj razvit in bolj krut,
nego v katerikoli drugi deželi. Za-
čelo pa se je razvijati šele pred
dobrimi desetimi leti. Vendar je
v tem kratkem času lepo napredo-
vala socialistična misel — nauk
Karla Marxa. Kajti socialistična
stranka ima danes nad 140.000 or-
ganiziranih članov in pri zadnjih
predsedniških volitvah je dobila
skoraj milijon glasov.

Ker so v Ameriki delavci me-
šane narodnosti, in poznejši nase-
ljenci niso večji angleškega jezi-
ka, a jim je socialističen nauk, ka-
terege so čisto prinesli že seboj
iz stare domovine, ali so jih pa
tukajšnje gospodarske razmere
prisilile v to, da so se začeli za-
nimati za idejo, ravno tako potre-
ben, kakor Amerikancem, so si
razne narodnosti, v katere so pro-
dri žarki socializma, formirali so-
cialistične zveze, v katerih jim je
mogoče voditi socialistično propa-
gando v svojem jeziku. Vsaka teh
zvez tvori zase svojo celoto in so
priključene socialistični stranki,
katera vzdržuje za vsako teh zvez
po enega tajnika prevajalec, ki
posreduje med zvezo in skupno
stranko. Na ta način je spojena s
socialistično stranko tudi Jugo-
slovanska socialistična zveza, ka-
tere klubi so tudi del County in
State organizacij.

Do danes je v zvezi okrog 1100
slovenskih delavcev in novi klubi
in člani pristopajo vsak čas. To je
lep napredek, če se pomisli, da ob-
stoji zveza v naše gibanje šele
dobrih par let. — Toda ako po-
mislimo, da je slovenskih delavcev
v Ameriki najmanj 80.000 potem
vidimo, kako malo je še storjene-
ga v tem oziru in koliko dela nas
še čaka, predno pridobimo sleher-
nega slovenskega delavca za socia-
listično misel. Mnogo, mnogo dela
bo še treba, da slehern delavec
spozna, kako nujno potrebno je za
vsakega socialistično časopisje
in organizacija, brez katere ni mo-
goče računati na končno zmago.

— Tisti, ki to čita, pa še ni na-
ročnik na Proletarca, naj sklene,
da se ga naroči in naj ga pridno
čita; tisti pa, ki je naročnik in čita
list, a še ni član kluba z enih
ali drugih vzrokov, naj se potru-
di, če je le mogoče, da se oživi v
njegovi naselbini socialistični
klub. — Uspehi našega dela so od-
visni le od vstrajnega in neumor-

nega dela, ki mora priti pristo-
voljno od več rok. Le združeni in
Jugoslovanski socialistični zvezi
bo naše delo imelo tisti uspeh, po
katerem mezdni sužnji hrepenimo
— končno gospodarsko svobodo —
je izpod kapitalističnega jarma!
V delu in boju jedino, — je naša
zmaga gotova.

Kdor želi ustanoviti klub, naj
piše gl. tajnika zveze I. Sušnjarju,
111 N. Market Str. Chicago, Ill.,
kateri pošlje vse tozadevna pojas-
nila in navodila. — "Proletarci
vseh dežel, združite se!" —

Jenny Lind, Ark.

Naznanjam vsem sodrugom na-
šega soc. kluba šte. 83, v Jenny
Lind, Ark., da naj se polnoštevil-
no udeležijo seje, katera se vrši dne
20. aprila ob 9. uri dopoldne v na-
ši društveni dvorani.

Na seji se bode razpravljalo o
prvi veselici, ki jo misli pri-
rediti naš klub na dan prvega
maja.

Dobil sem tudi poročilo od gl.
tajnika J. S. Z., da nam pošljejo
za majniško veselico govornika,
ako bi bil pripravljen naš klub po-
kriti stroške. Zatorej sodrugi vsi
na sejo dne 20. aprila, da se o
vsem tozadevno pomenimo!

S socialističnim pozdravom!
Frank Porenta, tajnik.

Aurora, Minn.

Temu potom vabimo prav uljud-
no vse Slovence in Slovenke na
Aurori in okolici, da se kolikor
mogoče v velikem številu udeleže
veselice in shoda, kterege priredi
tukajšnji Jugoslovanski soc. klub
šte. 54. dne 27. aprila ob 2:30 po-
poldne v novi finski dvorani.

Na shodu bode govoril v sloven-
skem jeziku sochr. Ant. Mahne iz
Chisholma. Soda se sme vsakdo u-
deležiti. Za tem se prične ples in
prosta zabava. Ustopena za mo-
ške je 25 centov. Dame so proste.
za dober prizgizek bode skrbel
ODBOR.

Chisholm, Minn.

Jugoslovanski klub šte. 22,
ima ta turec dve izvanredni seji,
in sicer dne 20 in 27. aprila. Izvan-
redne seje se vrše ob deveti uri
dopoldne v dvorani Fr. Medveda,
(slovenska gostilna). Na dnevnem
redu je dogovor in program za
proslavo prvega maja.

Sodrugi pazite, da bodete vsi
prisotni!

Mike Pleše, tajnik.

Waukegan, Ill.

Naznanilo.

Tem potom naznanjam članom
socialističnega kluba šte. 45., da
smo na redni seji dne 30. marca
zaključili, da se zaneprevrjajo
redne mesečne seje, vsako zadnjo
nedeljo v mesecu, dopoldne ob 9.
uri v navadnih prostorih. Ne pre-
zrite in ne pozabite tega!

J. Zakovšek, tajnik.

Aurora, Minn.

Naznanjam članom soc. kluba
šte. 54, kakor tudi tistim, kateri
mislijo h klubu pristopiti, da se
vršijo klubove seje vsako prvo in
tretjo nedeljo v mesecu v novi
finski dvorani točno ob 2 uri po-
poldne.

Ant. Serjak, tajnik.

Ako si tudi ti zraven, kadar
kapitalisti "talajo" tvoj pro-
dukt in če si povrh tega še za-
dovoljen, prijatelj, potem ti ne
blamiraj kapitalistov, temveč sa-
mega sebe.

ZASTOPNIKI PROLETARCA.

Aurora, Ill.: John Blaschitz, R. F. D.
4, box 63 A.
Aurora, Minn.: John P. Novljan, b. 78.
Barberton, Ohio: Frank Levstek, 817
Wooster Ave., in John Balant, 3M So.
4th ave.

Bear Creek, Mont.: Frank Danilek.
Black Diamond Wash.: Martin Pod-
pečan.

Braddock, Pa.: Mike Bambich.
Brereton, Ill.: Frank Aleš.

Broughton, Pa.: Jakob Dolens, box 181.
Butte, Mont.: Louis Sporar.

Buxton, Iowa: John Kraševac.
Canonsburg in Meadow Lands, Pa.:
John Koklich, box 276, Canonsburg,
Pa.

Carona, Kans.: Blaž Mezori.
Carrollton, Ohio: Anton Widmar.

Chicago, Ill.: Mike Kulovec in Frank
Wegel, 460 N. Halsted St.

Chisholm, Minn.: Math Richter, Anton
Mahne.

Claridge, Pa.: Jacob Okora & John Mi-
kar, box 68.

Cleveland, O.: Anton Pozarelli, 2554 E.
82nd St.; Anton Gradislar, 1158 E.
E. 61st St.; Rose Kolar, 7613 St. Clair
Ave.; Anton Pozarelli, 1277 E. 55th
St.; Math Petrovič, 5912 Prosser Av.

Clinton, Ind.: Viktor Župančič, box 17,
R. R.
Collinwood, O.: Dominik Blümmel.
Columbus, Kans.: Martin Jureček, R.
R. 3, box 60.

Conemaugh, Pa.: Andrej Vidrih, box
523; Frank Pavlovič.

Coulters & Robins, Pa.: Jernej Rupnik.
Darragh, Pa.: John Matelko.
Detroit, Mich.: F. C. Ogilar.

Dodgeville, Mich.: Valentin Krall, Box
49.

Dunlo, Pa.: Frank Kaudič.
East Palestine, O.: Frank Bogataj.

Ely, Minn.: John Teran, J. škerjaneč.
Eveloth, Minn.: Jacob Ambrožič.

Export in Pennsylvania: John Prostor.
Fitz Henry, Pa.: Frank Indof.

Franklin & Girard, Kans.: Fr. Wegel.
Frontenac, Kans.: Anton Katzman,
John Bedene.

Gilbert and McKinley, Minn.: Anton
Sterle.

Girard, O.: Anton Strah, box 372.
Girard, Ohio: Frank Ban.

Glencoe, O.: Nace Zlemberger.
Greensburg, Pa.: Frank Matko, Key-
stone Hotel.

Hermine, Pa.: Jos. Bric.
Hibbing, Minn.: Frank Hitti in Henry
Dulles.

Huntington, Ark.: Karel Petrich.
Indianapolis, Ind.: J. Markich.

Jenny Lind, Ark.: Frank Gorenc.
Jennystown, Pa.: Math Gabrenja.

Kenosha, Wis.: Frank Zerovec.
La Salle, Ill.: John Rogelj, 1216—3d St.

Martin Novlan, Vencel Obid.
Little Falls, N. Y.: M. Penich, 50 Johns
Street.

Livingston, Ill.: Fr. Krek.
Lloydell, Pa. in okolica: Anton Stra-
žinar.

McMeechen, W. Va.: John Merzel.
McDonald, Pa.: Anton Skafar.

Milwaukee, Wis.: Val. Razbornik, 414
Virginia St.; Ig. Kušljan, 229 —
1st Av.; John Kraine, 317 Florida St.

Morgan, Pa.: John Kvartich.
Muddy, Ill.: Louis Furlan.

Mulberry, Kans.: Anton Sular, John
Lekše.

Murray, Utah.: Vencel Bronisla, Box 1.
Orient City, Ore.: John Kurak.

Orient, Pa.: Louis Versnik.
Panama, Ill.: Jos. Ferjandič.

Pittsburg, Pa. in okolici: Anton Zidan-
šek, Blaž. Novak, 6568 Roman ave.

Pittsburg, Kans.: Jacob Selak.
Pueblo, Colo.: Chas. Pogorelec in Louis
Kordec, Jos. Hočevar.

Fullman, Ill.: John Levstek, 11262
Stephenson Ave.

Reading, Pa.: John Perdere, 343 River
Street.

Red Lodge, Mont.: Louis Yeller, box
47 Call.

Rock Springs in Reliance, Wyo.: Jernej
Verič, box 152, Reliance.

Roslyn, Wash.: John Zobeč, box 19.
Roundup, Mont.: Martin Mežnarčič.

Sharon, Pa.: Jos. Paulenich, R. F. D.
57, Box 44.

Smithton in Westmoreland Co., Pa.:
Joseph Radisek, Central Hotel.

South Fork in St. Michael, Pa.: Jakob
Rupert.

Springfield, Ill.: Frank Bregar.
Stanton, Ill.: Anton Auec in Jos. Mo-
star.

Steeltown, Pa.: P. N. Ribarich, 110 N.
Front St.

Stone City, Mineral ter W. Mineral,
Kans.: John Goršek.

St. Louis, Mo.: Val. Sever.
Struthers, O.: Math Urbas.

Sublet, Wyo.: John Ostrožnik, box 117.
Superior, Wyo.: Luka Glosser, box 341.

Sweetwater, Wyo.: Pavel Hribar.
Tonopah, Nev.: W. S. Stefanac.

Vandling in Forest City, Pa.: Anton
Drasler, box 9; Frank Batalec, box 106.

Waukegan & North Chicago: J. Zakov-
šek, 427 Belvedere St.

Wick Haven, Pa.: Luka Kralj.

Wilkes, Pa.: Fr. Sedej.
Winterquarters, Scofield in Bear Creek,
Utah: Peter Zmerzlikar, Box 35.

Witt, Ill.: D. Sanuškar.

Youngstown, O.: John Petrič, Thom.
Petrič.

Yukon, Pa.: Ant. Lavrič.

Sodrugi v tistih naselbinah kjer še
nimajo stalnih zastopnikov, prosimo,
da se zgledajo za zastopništvo. Prija-
vi je naj se kar potom dopisnice na
upravnistvo "Proletarca", na kar jim
pošljemo vse potrebno.

Upravnistvo.

Kaj je nečista kri?

Nečista kri je tista, katera je obložena z nečisti-
mi ali strupenimi snovmi, katere bi pravzaprav
moral odstraniti razni organi. Ogrec, črnavke,
opahki, kožne bolezni, bule, otekline, žive rane,
splošna slabost so navadni znaki nečiste krvi.

Severov Kričistilec

(Severa's Blood Purifier)

je zanesljivo in hvalevredno zdravilo, ki zelo u-
spešno učinkuje v takih slučajih. Cena \$1. steklenica

Severova Zdravila naprodaj so v vseh lekarnah.
Ne vzemite drugih. Vprašajte za Severove.
— Ako jih vaš lekarnar nima, pišite nam. —

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS
IOWA

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.

"BALKAN"

KAVARNA - RESTAURACIJA
— IN POOL TABLE —

M. Poldrugac 1816 So. Centre Ave.

Majniška izdaja "Proletarca"

bo izšla v krasni obliki z raznimi slikami in z bogatim gradivom.
"Proletarec", kot tak, bo najboljšo sredstvo za propagando razred-
ne zavednosti med industrialnimi sužnji — delavci. Uredništvo in
upravnistvo "Proletarca" bo storilo vse, da bo ta izdaja čim popol-
nejša. Od proletarčeve armade, vseh naprednih podpornih društev in
posameznih revolucionarcev pričakuje se, da izvrše svojo dolžnost,
naroče gotovo število iztisov in iste razdele med svojimi rojaki. Maj-
niška izdaja bo imela dvanaest strani in bo izšla v

15.000 IZTISIH.

Sodrugi, mi ne izdajamo slavnostnih izdaj za Božič in Veliko noč.
Zapomnite si dobro, da ta dva praznika sta simbol suženjstva. Edini
delavski praznik, in simbol vstajenja proletarcev — je PRVI MAJ!

Prvi maj je delavski praznik, katerega so proklamirali delavci
sami. Tega praznika ne dobite v nobenem koledarju ali pratiki. Eno-
stavno zato, ker ni vseh kapitalistov, kraljem, cesarjem, papežem in
drugim ljudskim zajedajem. Delavci, najlepše bodete praznovali VAŠ
PRAZNIK ako ta dan porabite za agitacijo "Proletarca". V vsako
večje slovensko naselbino mora najmanj 1000 iztisov.

Cene so sledeče:

10 iztisov 45 c; 25 iztisov \$1.00; 50 iztisov \$1.85; 75 iztisov \$2.50;
100 iztisov \$3.25; 200 iztisov \$5.50; 300 iztisov \$8.00; 400 iztisov \$10.
00; 500 iztisov \$11.50; 1000 iztisov \$19.00.

Izpolnite ta kupon ter pošljite nam!

UPRAVNIŠTVU "PROLETARCA", 2146 Blue Island Ave.,
CHICAGO, ILL.

Sodrugi: — Pošiljam \$ za iztisov

Majske številke "Proletarca".

Ime

Naslov

PRVI SESTANEK.

Ethin Kristan.

Prekrasen dan!
Oprostite, gospoda! Naj bode jasno med nami. Bilo je po zimi. Čast vsaki letni dobi, toda tisti dan je bil navaden zimski dan; torej je docela neverjetno, da bi bil poseben lep. Ali Francika je bil všeč. Francikino srce je tisti dan trepetalo. Ali poznate kranjski ričet ali pa italijansko mineštro? Nekaj podobnega je bilo v deklincem srcu. Ni vedela, ali naj se smeje, ali naj se joka. Čas ji je bil saba prevelika, čas ji je bil svet premajhen.

Pred dvema dnevi je bila Francika na plesu, takorekoč na prvem plesu, kajti venčki iz plesne šole in podobne priredbe so prišle sedaj ob vsako veljavo. Francika je plesala v čitalnici na pravem gosposkem plesu, v pravi plesni toaleti, katere vam pač ne znam opisati; in plesala je s pravimi gospodi.

He — smehljate se. "Take pojave dva dni izza plesa — razumemo," pravite. "Vsakdanje reči," si mislite, in po duši vam telovadi ironija. Pravim pa vam: Motite se in ničesar ne veste. Da se je Francika na plesu zaljubila? In za to vzdihuje? No, no, le kar povejte še tiste besede, s katerimi ji je mladi gospod "odkril" svojo ljubezen. In kako je zarjela. In kako je ječljala... Nič ni res. Nič ni smel pokrova z lonca svoje ljubezni in vse je bilo čisto drugače.

Kdor ne ve, kako je bilo v resnici, njemu se bode seveda čudno zdelo, da je bil tudi mladi gospod Ivan Srakar, računski praktikant in sin ces. kr. komisarja tisti dan kakor zmešan. Resnica je, da ni znal ta dan niti prav adirati.

Že vidim zopet vaš hudobni smeh. Toda oprostite. Tako grozno bistroumni vendar le niste. Recimo, da je bil gospod praktikant zaljubljen, česar se niste dokazali — zakaj bi moral delati računске napake ravno zaradi gospodične Francike Krajnikove, lepe hčerke gospoda sodnika? Kaj ni na svetu vse polno drugih deklet? Tudi na plesu jih je bilo vse polno, kar je bilo zlasti plesnemu odboru zelo všeč....

Aha — ples — Francika — Ivan — in prvi obeh enake posledice... In vendar se motite, gospoda. Kriv ni bil ples, temveč tisto malo rožnato pisemce, ki ga je dobil danes jutraj bodoči predsednik računskega dvora in pa tisto malo vijoličasto pisemce, ki ga je dobila danes jutraj lepa plava Francika. Tam pa je bilo zapisano:

Veleečena gospodična!
Čitate v današnji "Luči" oglaš na predzadnji strani, ki ima naslov "Hrepenenje po sreči". Veleečena gospodična — usmilite se me.

Blagorodni gospod!
Prosim vas, izvolite čitati v današnjem "Priatelju resnice" oglaš na zadnji strani v tretjem stolpcu, ki ima naslov "Srce vele-va". Blagorodni gospod, ne čudite se in ne mislite nič slabega!"

Koliko je ljudi, ki bi dobili tako pismo, pa ne bi poiskali oglasa v "Luči", odnosno v "Priatelju resnice"? Recimo brez namena, morda celo z indignacijo. Ali končno je dobro, da se vsaj ve, kaj pravi tisti glas, Francika je torej čitala v očetovi "Luči":

Hrepenenje po sreči.

Na zadnjem plesu v čitalnici sem Vas videl, oh gospodična! Imeli ste belo obleko z rožicami. Plesal sem z Vami in v srečo se mi je zbudilo hrepenenje po sreči. Mlada ljubezen mi polje po duši in nihče razven Vas mi ne more povrniti miru. Moje življenje izgubi vsako vrednost, ako ne dosežem Vaše ljubezni. Oh, gospodična, uslišite me! Moj namen je čist. Kako naj se Vam približam? Ako mi dovolite, da se Vam poklonim, tedaj zahtevajte jutri na pošti pismo pod naslovom "Za življenje".

Gospod Srakar pa je kupil v trafiki "Priatelja resnice" in tam je našel sledeči inserat:

Srce vele-va.

Teško je dekletu pri duši, ki je polna ljubezni, a strogi svet jo obsoja na molk. Toda kako naj molčim, ko mi hoče ljubezen raznesti srce? Kaj mi prinese bodočnost? Danes napišem v pismo, kaj me preganja od zadnjega plesa tja v nočne sanje. Jutri bode to pismo na pošti pod šifro "Moč ljubezni". Gospod!!!

Sodnikovi Franciki se je torej zdelo, da je dan prekrasen, a vendar ji je bilo čudno. Zdal ji se smeja, zdal ji se jokala. Moj bog kaj bode iz tega? Ljubljena, ljubljena! Poj srečo, srce! Oj, joj, ljubezen, kako je sladka, kako je bridka! Da bi le vedela, kdo je tisti vitez z inseratom? Plesala je s tolikimi gospodi, da je pač težko uganiti, kateri se je tako smrtno vanjo zaljubil. Tudi nekateri starejši gospodje so se vrteli z njo po dvorani. Ali tisti, ki ji je pisal pisemce in ki je dal oglaš v "Luči" je gotovo mlad, lep, ognjevit, tak kakršni so navadno ideali mladih deklet. Kdo, kdo, kdo? Morda Gospod Gojtan? Slikar je in zelo interesanten. Gotovo bode s časom glasovit. Toda plesal je prav malo in zdaj se ji, da se je zabaval največ s tajnikovo Tinko. Gotovo ne ve, da je imela v šoli vedno kakšno dvojko. Tudi gospod Blagovan je malo plesal. Toda — gospod Blagovan — čudno, kako je vroče! — gospod Blagovan, mladi pisatelj, jo je tako čudno gledal... Lepe modre oči ima; temnomodre. Kajti tudi Francika ga je večkrat pogledala — le tako, slučajno, ako je stal. A res je; neprenehoma jo je gledal. Ako bi bil gospod Blagovan? Pravijo, da je tako vesel človek in tako šaljiv... Zakaj neki je dal inserat v list? Zakaj ji ni naravnost v prvem pismu povedal kaj bi rad? Hm — gotovo mu je težko tako nagroma, brez uvoda. Pa kdo ve, ali je res gospod Blagovan? Kaj če bi bil Ivan Srakar? Z njim je večkrat plesala in tudi on se je vedel čudno. Kadar ji je hotel reči, se mu je spodetknila beseda na jeziku. Ivan ima črne oči. Oblači se zelo elegantno in povsem moderno. Ali pa je morda profesor Šifer? Tako učen človek — in Francika bi postala gospa profesorica.

Kdo, kdo, kdo?...

Isto vprašanje je variiral Ivan Srakar po svoje. Računal je. Pet in šest je enajst, ostane ena; tri in pet je osem — vruga, to mora biti silna ljubezn — tri in devet je deset, ostane nič. Z Minko sem plesal četvorko, z gospodično Emo en valček in eno polko, trikrat dvajset je šestdeset, trikrat trinajst je devedetdvajset — morda je pa omožena. To bi bila komedija. Klink, linklinklinklink — "gospod Srakar, prosim k telefonu!" — "Da, da, da... s Franciko sem plesal mazurko pred odmorom in valček po polnoči. Ej, valček pleše prekrasno, izborno. Pravijo, da ima sodnik denarja... Halo! A, gospod svetnik, klanjam se... Jutri? Prosim, prosim, gotovo bode. Ravno računam... Sluga, klanjam se, gospod svetnik — klinklinklink... Morda je pa le Minka. Ko sva bila otroka, mi je sicer jezik kazala, a sedaj je eno najlepših deklet v celem mestu in na plesu ni bila nobena tako ponosna kakor ona."

Gospod praktikant je bil sam tako ponosen, da se je ta dan navedil nekoliko novih gest z rokami in celo njegovi pokloni pred gospodom adjunktom in pred pisarniškim ravnateljem so bili kaj dostojanstveni. Dama se je vanj zaljubila tako, da mu sama piše zaljubljena pisma. To ni šala! Le vprašanje je ostalo: Kdo, kdo, kdo?

Drugi dan je dobila Francika na pošti pismo:

Veleečena gospodična!
Kaj bodele mislili o človeku, ki se Vam skuša približati s pomočjo šifriranih pisem in časniških oglašov? Oh, verujte mi, da nisem pustolovec. A ogenj ljubezni, ki so ga Vaše lepe oči užgale v mojem srcu, je tako mogočen, da se ne morem oteti njegovemu žaru. Gospodična! Odkar sem Vas videl, ne morem več živeti brez Vas. Le Vi lahko povrnete mir moji duši. Zato upam, da mi ne bode zamerili nenavadne poti, po kateri skupaj priti pred Vašo krasno in ljubezno obličje. Veleečena gospodična! Govoriti moram z Vami, povedati Vam moram, kako globoko Vas ljubim in tedaj izrečite sodbu. Podelite mi najslajšo srečo življenja, ali pa me pahnite v smrt in pekel. Ako gori le količkaj ljubezni v Vašem srcu, tedaj pridite jutri popoldne v Tivoli. Na tretji klopi za vodoskokom Vas poiščem. Od petih do šestih bodem čakal.

Trpetaje je Francika čitala pismo brez podpisa in to trepetanje je bilo veselo in žalostno obenem.

Lahko je zdravniku razuditi človeško telo, a kdo bi analiziral in opisal občutke, ki so obhajali Franciko, lepo, mlado, zaljubljeno Franciko?

Zaljubljeno?... Ej, da gospoda. Francika je bila zaljubljena. Da ni niti vedela, kdo ji piše? Prav, prav. A tega ne veste, da je človek včasih lahko v nekaj neznane zaljubljen. Tega ne veste, ker nimate idealov, ali po ste jih izgubili. Francika pa si je belila glavo z drugim vprašanjem. Pismo jo vabi na sestanek. Ali naj bi šla ali ne? Sestanek — to bi moralo biti tako poetično, tako idealno: brez takega sestanka si ni mogoče misliti prave ljubezni. Toda kaj, ako bi jo kdo zasačil? Ako bi prišel slučajno oče v Tivoli?... Francika je trpela in to noč zopet ni spala.

No — da me ne imenujete zopet lažnjivo: pozno je zaspalo. In sanjala se ji je o ljubezni. Pismo, ki ga je dobil Srakar na pošti, se je glasilo:

Blagorodni gospod!
Kaj se Vam bode zdelo o dekletu, ki je tako predrzno, da Vam pripoveduje o svoji ljubezni in s tem tepta vse zakone šeg? Mislili bode, da sem lahkomumna, slabo vzgojena, bogve kaj še. Ne, gospod. Moje srce je dobro, a moja ljubezen je močnejša kakor vsi zakoni. In Vaša ljubezen ne more biti drugačna. V očeh sem Vam brala, česar Vaša usta niso povedala. A če sem se motila, tedaj bodem izpoznala, da je življenje okrutno in da je deklisko nedolžno srce premehek za ta svet. Iz Vaših ust pa moram izvedeti, ali mi je usoda dosodila srečo nebes ali nesrečo brezsolnega življenja. Blagorodni gospod, ne mislite slabo o meni, a pridite jutri med peto in šesto uro v tivolski rondo, tretja klopa za vodoskokom.

Srakar je bil praktikant, računski praktikant. V ljubezni ni imel še nobene prakse. In to pismo je spravilo njegove misli v večjo zadrego, kakor če bi ga bil predstojnik vprašal, kakšen logaritmus ima številka 527. Kdo je pisal to pismo? Zakaj je anonimno? Ali je lepa? Ali je mlada? Kaj naj pravi, kadar pride? Katero kravatno vzame?... Tudi gospod Srakar je pozno zaspal — — —

Pojdi, pojdi!
Nikar ne pojdi!
Moraš iti!

Tisoč dvomov, močno utripanje srca, vročina, mraz, vzdih, močni pogledi — — —

Ob petih zvečer je bila že tema. In to je bilo dobro. Bilo je tudi slabo. A bodi že tako ali tako... Ob petih zvečer je bila Francika v tivolskem parku. Upala je in bala se je. Rada bi bila šla domov, a rada bi bila ostala. Hotela je pobegniti, a iskala je tretjo klop. Ljubi bog — tretja klopa v krogu! Kje naj začne šteti? Hodičila je počasi okrog vodoskoka in vsakega glaska se je ustrašila.

Ob petih zvečer je bil tudi Srakar v tivolskem parku in čudno mu je bilo pri sreči. In tudi on je iskal tretjo klop. Kaj bi se bilo zgodilo, da je bilo tam več gospodičen in mladih gospodov? A razven Francike in Srakarja ni bil nikogar. Samo v grmičju, pokritem z gostim snegom, je včasih čudno zašumelo. Pol ure sta iskala za se "tretjo klop" — za vodoskokom, ki ni imel vode. Tedaj si je rekel Ivan: Še enkrat grem okrog, potem nagovorim gospodično Franciko. Šel je še petkrat okrog, potem si je rekel: Nobene druge ni; še en krog, potem jo pozdravim. Še trikrat je šel okrog in ko jo je tedaj zopet srečal, je smeknil klobuk in dejal tiho: Dober večer, gospodična. Francika je odgovorila: Dober večer. In šla sta počasi dalje. Nekaj je šumelo in Francika se je bala, da bi kdo prišel, ki jo pozna. Morda oče. Tedaj se je zopet približal Ivan in ječljaje je dejal: Gospodična, ali — Hotel je nekaj vprašati, a ni šlo, pa ni šlo. In sploh je pozabil, kaj je hotel vprašati. Francika pa je dejala: Izvolite, gospod Srakar? — Praktikantu se je povrnil pogum in vprašal je: Ali ste sami, gospodična? In ona je odgovorila: Da, sama sem. Šla sta skupaj okrog "vodoskoka" in molčala sta pet minut. Potem se je Srakar domislil: Teško je tukaj šteti klopi, je rekel. Franciki je bilo, kakor bi jo bil pobožal angelj. Da, težko je to, je odgovorila. Ivan se je ojunčal, pa je vprašal gospodično, ali ni trudna? Hvala bogu, rekla je, da je. Ivan druga-

če ne bi bil vedel, kaj naj še pravi. Tako pa ji je ponudil, da sedeta. In sedla sta. Pa sta zopet molčala. In včasih je zašumelo v vejah in vselej se je Francika ustrašila ter se boječe ogledala. Potem sta zopet oba molčala in le sem ter tje sta se spogledala.

Zopet je zašumelo v vejah, ravno v grmu za klopjo. Oba sta se ogledala — oba sta skočila na noge. Tam je bil nekdo! Hotel se je skriti, a ko sta se tako naglo ozrla, je bilo prepozno. Videla sta njegovo glavo. Strah ju je prešinil, grozen strah. Da je treščilo v bližnje drevo, se ne bi bila mogla bolj ustrašiti. Tresla sta se ne bi bila mogla premakniti. In besedice nista mogla reči. In grozne misli so ju mučile...

V tem strašnem trenutku je stopil neznane bližje in spoznala sta gospoda Blagovana, šaljivega pisatelja. Smehljaje je pristopil, se odkril in poklonil, pa je dejal:

— Oprostite, gospoda — nič hudega ni. Oglasa v listih in pisma sem preskrbel jaz. Na plesu sem videl, da sta vstvarjena drug za drugega. Toda moj namen je bil pravzaprav drugačen. Komedijsko pišem, pa potrebujem figuri dveh mladih, nerodnih zaljublencev. Hvala gospoda, našel sem ju.

In prokleti šaljivec je pozdravil ter žvižgaje odšel.

OBRAZCI S CESTE.

L. Ženovec.

I.

Dva lačna potepuha sta šla po cesti.

"Oh!" je prvi izmučeno vzdihnil. "Ko bi se le najedel, potem bi si ne želel ničesar drugega."

"Dobro!" si je mislil drugi in molčal. Ko sta prišla v vas, je šel v hišo in je izprosil jedi, da sta se najedla oba do sitega. Šla sta dalje in grede je zopet dejal prvi potepuh:

"Tobaka se mi ljubi — kadil bi —"

"Tudi to ti preskrbim!" si je mislil drugi potepuh in prosil prvega kmeta, ki jima je prišel nasproti, tobaka. Kmet ga je dal vsakemu šop in potem sta kadila, da se jima je motilo. Prvi potepuh je utihnil in molče korakal poleg tovariša. Naenkrat je abstal sredi ceste, pogledal tovariša v oči in dejal poželjivo:

"... Ko bi imel še denarja, pa bi bil popolnoma zadovoljen..."

"Vidiš!" ga je prehitel tovariš in nadaljeval važno: "Tebi ni mogoče ustreči. Ko si se najedel, si hotel tobaka, in zdaj, ko si se nakadil, si želiš še denarja. Bog zna, kaj bi si želel še za tem. Torej nisi nikoli zadovoljen in najboljše je, da ostaneš potepuh."

II.

Bilo je v mraku. S tovarišem sva stala ob reki, oprta na ograjo in zrla v široko strugo. Tolovajsko se je bliskala površina vode v poltemi, skrivnostne in odurne sence so se zibale po gladini, pljuskale so z valovi in se zbirale nad vrtinci in tolmuhi. Molčala sva in tiščala roke v žepa. Ravno kar sva prešla od mojstra plačilo za teden robotanja na cesti.

"Sramota!" sem dejal in se obrnil k tovarišu. "Komaj po dve kronci je plačal."

Ni odgovoril, še pogledal me ni. To me je je ujezilo.

"Lopovstvo!" sem izbruhnil v užaljen razburjenosti. "In ti se kažeš zadovoljnega!" Nasmehnil se je nagajivo in se delal, kakor bi od vsega ne umel nič. V tem hipu se je zaslizalo iz dalje neko petje. Prihajalo je vedno bližje in že sva razločila posamezne vesele glasove, strnjene v radostno, visoko pesem. Kmalu sva zapazila skozi mrak gnečo žensk, ki so se nama bližale po cesti, držeče se med seboj za roke. Prepevaje so korakale mimo naju, samozavestno in ponosno, polne razkošnega in brezobzirnega veselja, kakor bi prihajale s svatbe. Še ko so izginile v noči, je odmevala njihov jasen pesem nad reko.

"Odkod ta truma žensk?" sem vprašal z zanimanjem tovariša.

"Delavke so iz bližnje tovarne in vračajo se od dela."

"In zakaj tako prepevajo?"

"Danes so potegnile plačo."

"A — tako!" sem se zavzel.

"Najbrž jih dobro plačujejo, da so take volje."

"Da — skoraj po kronci na dan!" je dejal tovariš ironično in me pogledal izrazito. Zdelo se mi

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 16. januarja 1891.

Bol. Pod. Društvo

Inkorporirano 26. februarja 1898 v društvo Kana.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONČRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden dolar. Vsi dopisi se naj blagovoljivo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

Spremembe pri krajevnih društvih A. S. B. P. D. v mesecu marcu 1913.

Novo pristopili člani in članice:

K društvu št. 1. M. Breznik.
K dr. št. 3. Jos. Zupan.
K dr. št. 6. Martin Widemšek.
K dr. št. 11. Amalija Igljč.
John Kunstelj in Fr. Gražner.
K dr. št. 14. Franciska Bregar in Mary Milavec.
K dr. št. 18. Mihael Zora.
K dr. št. 20. Matija Dremelj.
John Podjed in Jos. Železnikar.
K dr. št. 21. Ant. Bevec.

Prestopili člani in članice:

Od dr. št. 1, k dr. št. 11: Josef Bosseti.
Od dr. št. 8, k dr. št. 11: Anton in Amalija Šular in k dr. št. 12. Lovrene in Neža Cizej.
Od dr. št. 10, k dr. št. 13: Frank in Johana Božnar.
Od dr. št. 11, k dr. št. 6: Alfonsa Alberting.

Suspendirani člani in članice:

Pri dr. št. 1: Julius Melhior, Konst. Zuech in M. Bosseti.
Pri dr. št. 2: John Genser.
Pri dr. št. 4. Miha in Terezija Prelesnik, Math in Mary Klemenčič, Jakob in Domenika Jäger, Geo in Mary Werholtz, B in Mary Bucela, And. Belak in John Sepee.
Pri dr. št. 6: John Žužman.

je, da mi je vrnil pogled, ki mi ga je ostal prej dolžan. Širok, predkrit se je črtal pred menoj in postalo mi je neprijetno... spomnil sem se sebe.

Zdelo se mi je, da se vedno slišim iz dalje zmagoslavno pesem delav in v tem hipu se nisem čutil niti toliko vrednega, da bi bila katera izmed njih pljunila name.

III.

Nekega zimskega jutra sem iz tovarne prevažal smetje na obširno, smrdljivo smetišče. Vselej, kadar sem priril polno samokolnico izza obzidja, se mi je zdelo, da je na onem koncu smetišča nekaj smuknilo v grmovje. Končno se se je vse skupaj zdelo preneumno in sklenil sem priti o stvari na jasno. Skril sem se za zid in pazil. Dolgo ni bilo ničesar in mislil sem že, da je vse skupaj le obmana. Kar se je jelo nasumljivo mestu majati vejčeve, razdvajati se in iz grmovja sta topila fantek in deklica, oprezno in boječe. Pričela sta pobirati koščke lesa, oglje, papir in vezati s pripravljanimi vrvičami v male snopke. Deklica je med tem zapazila blizu zidu velik kup lesnih smetij, oblancev in drugih takih odpadkov od mizararskega dela, in opozorila je fantka. Varno sta se ozrla okrog, potem sta skokoma pridrla h kupu in jela hlastno grabiti po njem. Tedaj sem stopil iz skrivališča in ju zalezal.

"Kaj delata tukaj?" sem se zadržal nad njima, navidezno hud. Odrevenela sta in me pogledala preplašeno. Lokavejši fantek se je kmalu zavedel, stisnil šop oblance pod pazduho in zdriljal proti grmovju kričoč:

"Beži Manč!... beži Manč!..."

Deklica se ni genila z mesta. Zgrudila se je na tla, zajokala na glas in proti meni sta se dvignili dve tenki modrikasti ročici. V krčevit jok so se pričeli mešati pretirani in proseči vzkliki: "Ne tepite... prosim ne tepite... oh ne, ne..."

Pri dr. št. 9: Fr. in Mary Žager in Rud. Firenšus.

Pri dr. št. 10: Ant. Kaur.

Pri dr. št. 16: Joe in Mary Govekar in Ana Per.

Pri dr. št. 17: Martin Gabrič.

Pri dr. št. 19: Ant. Schumak in Jos. Cverle.

Pri dr. št. 21: Josefa Ulčar.

Pri dr. št. 22: John Ustar, Jos. Pillar in Ferd. Markovšek.

Izključeni člani:

Od dr. št. 1: J. B. Schushnik.

Od dr. št. 6: John Mali, Fr. Šwab in Geo Breznik.

Od dr. št. 7: John in Mary Pugl.

Od dr. št. 8: Aug. in Antonija Končar.

Od dr. št. 13: Amb. Hekič.

Od dr. št. 19: John Primožnik in Fr. Mlekuš.

Prostovoljno odstopi od društ. št. 6: Ant. in Mary Rupar.

Umrli člani:

Pri dr. št. 15: v Pittsburg, Kans.: Dominik Mott, crt. št. 1533. Umrli 15. febr. 1913.

Opomba: V slučaju, da krajevna društva opazi, kako pomanjkljivost pri spremembah, naj takoj naznanijo na gl. tajniški urad, da se nedostanki v prihodnji popravijo.

Bratski pozdrav!

John Černe, gl. tajnik.

Sklonil sem se k nji in jo dvignil.

"Ne boj se, dete, in ne jokaj," sem ji jel prigovarjati. "Ne stori ti hudega."

"Ali me ne boste topli?" je zavpil bolehen, trepetajoč glasek.

"Ne bom te — samo povej mi, zakaj nabiraš te smeti."

"Oh!" je vzdihnila deklica, nekoliko pomirjena. "Morava nabrati drv, da bo mama skuhalo kavo. Nima drv, pa naju je zagnala ponje. Sosedovi sa nama pa pravili, da se tukaj lahko dobe, in prišla sva jih iskati."

"Kaj pa oče, ali ne skrbi za drva?" sem vprašal.

"Oče...!" je šepnila deklica boječe, "... da on ne skrbi. Mamora in midva z brateem. Danes nama je rekla, da se ne smeva vrniti brez drv... sicer bova tepena." In deklica je vnovič krčevito zajokala.

Zgrozil sem se in žal mi je bilo vprašanja. Izpustil sem deklico in stekla je za fantičem. In še vedno so mi zvenele jokajoče besede po ušesih, spremljane od kope mislij, polnih anarhije.

"— Ne vrnita se... prej da prineseta..." ha-ha-ha! Zdelo se mi je, da slišim in gledam roganje v obraz prosvitljenosti veka, očito roganje, vsem modernim in nemo-dernim pedagogom, ki s svojim veleumnom orjejo celino na vzgojenslovnom polju in se čudijo, od kod tolika spačenost sveta.

"... Dajte najprvo ljudstvu kruha in potem..." toda mirujte misli, to je punt.

IV.

Ob močni in visoki ograji, ki je obkroževala veliko lesno skladišče, je stal velik stog zloženih desk. Na vrhu je postaren delavec popravljal zašino streho. Malomarno je premikal deske sem in tja in včasih se je zavaljal v krepko, visoko postavo ter pogledal gor in dol po cesti, ki se je vila mimo ograje. Pusta je bila, brez življenja, vzniki so že odpeljali in le

redki popotniki so dobajali mimo skladišča. Eden izmed njih se je nenadoma ustavil, ko je zagledal delavca na kupu in prijel se je ograji. Nekaj časa je mrmral, potem se je odkaljal in poklical delavca. Mož na stogu se je začudil in vpraševal: "Mož, bodi tako dober," je izustil neznanec nesramno, "in daj mi eno desko..."

"Kaj praviš?" je vprašal delavec osuplo in se nagnil naprej. "Eno desko mi daj, sem ti rekel."

"Ha! ha! ha!" se je zasmejal delavec na stogu. "Ali si znorel človek, he! Misliš, da bom zavoljo tebe kradel in zaradi ene ničvredne deske izpostavil svojo službo? Molči!"

Vsiljivi tujec se ni dal odpraviti.

"Bedak si!" je ugovarjal predrzno, "če misliš, da boš kradel. Saj si vendar sam rekel, da je ena deska ničvredna in mi torej brez skrbi lahko porineš eno doli."

"Ne dobiš je. Toda zakaj ti bo?"

"Kako si otročji!" se je nasmejal vsiljivec na cesti. "Ves, rabim mizo, silno jo rabim, pa je nimam s čem plačati. Iz deske bi si jo sam napravil. Dobroto mi storiš."

Delavec na deskah je obstal. Zamislil se mu je človek in naenkrat je izginil iz njegovega srea greh kraja.

"Ampak!" je dejal spomislekom "če me vidi gospod..."

"Ne boj se!" je hitel zatrjevati tujec. "Popolnoma sama sva tukaj in daleč po cesti ni nobenega človeka. Daj, lepo te prosim... hitro!" in v kvišku sta se iztegnili dve močni roki.

"A jaz izgubim delo, če me zaloti kdo," je še omahoval delavec in neodločno stal na deskah.

"Daj, daj!" je silil oni nestrpno dalje in cepetal z nogama. "Ravno zdaj ni nikogar blizu, varna sva... porini hitro!... Osel!" se je rasrdil, ker se delavec ni gnil.

V ubogem možu na deskah je vrelo. "Kaj ena deska!" si je mislil. Med toliko množino se niti ne pozna. In zdaj v resnici ne vidi nič, se je navduševal. Sklenjen je bilo, roka se je zgenila in široka, lepa deska je zdrknila na cesto...

"Kaj pa vidva... a tako!" je nenadoma zadonel debel glas od strani: "Kradeta po navadi, da, da!"

Delavec se je onesvestil, zagledal je svojega gospoda...

In drugo jutro, ko so zlati žarki vzhajajočega solca trepetali po dolini in barvali belo cesto, je stal delavec sredi nje. Listal je po prhnili knjižici, strme gledal v papirje in mrmral:

"Vrag vedi, ali sem kriv jaz, ali gospod..."

Porinil je delavsko knjižico v razcefran žep in odšel po poti.

V.

"Zadnjič sem spet mahnil eno", je pripovedoval berač svojemu tovarišu, ležeč za plotom v travi in se premeteno smejal. "Bilo je takole: Zjutraj od sveta sem bil že na cesti. Teš sem potoval vse dopoldne in popolnoma izmučen, žejen in gladen sem dospel v vas. Na vsak način sem se moral okrepčati in ker nisem imel denarja — rad bi vedel, kdaj ga mi sploh imamo — sem vstopil v prvo hišo ob cesti.

Vasobi za mizo sta sedela kmet in neki gospod, najbrže kak lesni trgovec iz okolice. Gospod je pil mošt, jedel črn kruh in prigrizoval v tenke kose narezljano suho meso. Gledala sta me grdo.

"Dajte mi malo jesti", sem pogumno prosil. "Jopolnoma sem obnemogel."

"Tako!" je dejal kmet, "samo povej mi, ali si kdaj prišel pomagat spravljati snopje s polja in pridelovati kruh. — Da! jedel bi vsak, ko bi mu kdo pridelal."

"Potrpljenje, očka!" sem predrzno odvrnil. "Povejte mi prej, kdaj je ta gospod, ki se zdaj tukaj masti, oral po Vašem polju in mlatil s cepeem po žitu..."

Gospod je zardel, kmet me je zmedeno pogledal, zganil se je in mi odrezal velikanski kos kruha.

"Pojdi!" je rekel, "in jeji! Drugičkrat mi prizanesi..."

"Ali nisem napravil imenitno — kaj?" je ponovil berač vprašaje. "Izvrstno!" In izza plota se je razlegal smeh.

Iz domovine.

—Kaj si vse dovolijo! "Gostilničarski Vestnik" piše: "Na Jesenicah je zaprosila za gostilniško koneesijo sestra proslulega tamošnjega župana. Kljub temu, da je zadruga oddala nepopolno mnenje, ker na Jesenicah res ni nikake krajevne potrebe za novo gostilno, je okrajno glavarstvo ugodilo prošnji in podelilo koneesijo. Proti temu se je seveda zadržala pritožila na deželno vlado in radi tega je okrajno glavarstvo z opozoritvijo z dne 10. decembra 1912 št. 25.431 opozorilo prosilko, da toliko časa ne sme izvrševati gostilničarskega obrta, dokler ne reši deželna vlada od zadruge vlozene pritožbe. Prosilko pa ta opozoritev menda presneto malo briga, kajti ona toči nemoteno naprej in sicer po zahtevu njene brata radi tega, ker je eden izmed gospodov deželnih odborikov značilno zavrne. To je suho dejstvo, ki pač dovolj značilno kaže, kako daleč smo že prišli v naši deželi. Gotovi ljudje ne kaznovano teptajo kakor v zamah zakonite določbe." — Tako poroča "Gostilniški Vestnik."

Da klerikalna gospoda v deželnem dvorcu kakor za stavo tepta veljavne postavbe, da zapeljuje svoje pristaje v protizakonita dejanja, to se ni prvič zgodilo to pot in tega so na Kranjskem vajeni kakor otroci palice. Zanimiva je ta zgodba bolj zato, ker pokazuje vso neresnost klerikalnih fraz in izjav. Ob slavnostnih prilikah napoveduje klerikalna gospoda alkoholno boj do noža in še nedavno je na protialkoholnem zborovanju dr. Šušteršič v imenu deželne uprave zagotovil, da bo deželni odbor v svojem področju na vso moč podpiral protialkoholno stremeljenje. V dejanju pa vidimo, da so klerikale v deželnem odboru najkrepkejši zaščitniki pijančevanja in da jim obsojedih gostilniških koneesij še ni zadosti. Ampak tudi z druge strani je zgodba podučna: Pred volitvami jih ni bolj gorečih reševalcev obrtnikov od slovenskih klerikalcev in na agitacijskih shodih in sestankih se jim usiplje za srednje stanove čisto zlato iz ust. Pri njihovem vsakdanjem delu po volitvah pa opazimo, da so jim obrtniške koristi kakor lanski sneg in da so vsak hip voljni izpodkopavati obrti podlago, samo da spravijo svoje politične prigrizke in njih zlahtu pod streho.

— Novodobni Haron. Starogrška bajka pripoveduje, da je brodnik Haron v Hadu prevažal duše mrtvih čez reko Pozabljenja in je od duše zaslužil obokob, t. j. stari naš četrak, ki so ga Grki s tem namenom devali svojim mrtvim v usta. Od Haronovih časov je steklo precej let in mnogo časa je minilo in denar je izgubil svojo nekdanjo ceno in delo je dobilo svojo veljavo. Haronov naslednik po poklicu g. Fran Majdič, beneficent na Vačah spremlja duše umrlih za 200 K čez reko Pozabljenja, kakor smo na podlagi dobesedno objavljenega računa konstatirali in poročali v "Proletarcu". Vest smo poneli iz "Zarje". Seveda je objava v "Zarji" spravila vaskoga beneficenta iz pokoja: v "Slovenen" je priobčil dolgo pisanje, v katerem se srdi in togoti nad litjskim okrajnim sodiščem, češ da je po letega krivdi prišel na dan njegov greh. Ničesar ne taji, le jezi se nad sodiščem in pa meni, da je njegov račun — nizek. Svojo misel, da stroški za navadni pokop niso pretirani, podpira s enakom sodbo "nekega uglednega moža na Vačah", ki pa ne imenuje, in pa z zatrdilom, da je stranika itak poznala stolni red, kakor da bi razbojstvo izginilo, ako razbijnikova žrtev ve, da kazenski zakon razbojstva ne priporoča. Prazne besede! Dvesto kron za en pogreb je odušitvo in tega se prav dobro zaveda, tudi gospod beneficent, če ne, bi bil objavil v "Slovenen" tudi račun. Računu pa se je mož na široko izognil, — ker mu taktnost do pokojnikovih sorodnikov tega ne dovoljuje, kakor pravi. Ako bi ga bila ta rahločutnost obšla, preden je račun sorodnikom. Prinesel smo vest, da se "Am. Slovenec", amerškemu sorodniku ljubljanskega "Slovenca", ne bo treba truditi, na kakšen način bi zagovarjal previsok račun beneficenta na

Vačah. Gospodje so zelo občutljivi, ako se jim pove, da so za svoje "delo" računili preveč in da so odrli svoje pokojnika.

— Zveličanje in sir. Katoliška cerkev je vsestranska, skrbi za duševni in telesni blagor svojih ovčic. Francoski zavod, ki ga vodijo duhovniki in kjer imajo tovarno za sir, razpošilja naslednjo reklamo: "Velečenjeni gospod! Čast nam je priporočiti Vam sir, ki ga izdelujejo skesana dekleta z najčistejšimi prsti v našem zavodu. Ker smo znižali mezdne na najnižjo stopnjo, zato lahko oddajamo sir prve vrste po... sir druge vrste pa po... Vsakdo, ki kupi 20 kilogramov naenkrat, ima pravico do maše zadušnice, ki jo bom bral v kapeli našega zavoda. Zasebniki, ki naročujejo manjšo množino sira, dobe z vsako pošljatvijo molitveni bon. Kadar imajo pet bonov, tedaj naj jih pošljejo franko na naše oskrbništvu, ki bo zaznamovalo zanj mašo. Ker izdelujejo sir v našem zavodu dekleta, ki so vajene izredne snage, zato je naš sir najboljši, brezprimerne kakovosti. Ako ga pokusite, gotovo takoj naročite večjo množino. Vsa naročila sprejema abbé D., ravnatelj zavoda za skesana dekleta." Tako človek torej v miru je sir in počasi leze v nebesa. Če bi ga slučajno pekla vest, da je sir, ki so ga napravile dekleta za mezde, znižane na najnižjo stopnjo, tedaj lahko vzame v roke bone za maše, ki ga bodo vzlele temu spravili v nebesa.

— Zaljubljen župnik. Iz Londona poročajo: Po Angleškem zbujajo precej pozornosti prav šundovita dogodovščina župnika Knighta iz Leeda. 19. januarja so poročali časopisi, da je padel župnik Knight iz morskih pečin pri Flamboroughu v morje. Poročali so, da je hotel župnik Knight v mraku fotografirati, a je vprico svoje žene padel v morje. Gospa Knightova je hitela do prve hiše in priprodevala o nezdodbi. Takoj so šli župnika iskat, a dobili ga niso mogli. Splošno pa je bilo vse prebivalstvo prepričano, da je župnik mrtev. V cerkvi je bila v njegov spomin posmrtna slovesnost in pomožni pridigar mu je napisal v časopisu tople besede v spomin. Pisal je: "Naš ljubi župnik nam je zapustil lep zgled. Njegovo življenje je bilo lepo in čisto in delo, ki ga je opravljal nekaj let, odtehta sto let vsakdanjega dela. Posnemajmo njegovo življenje!" Različne okoliščine so pa povzročile, da so pričeli ljudje dvomiti o resničnosti župnikove smrti, kakor jo je bila pripovedovala njegova soproga, Brivee v Leedu je pripovedoval, da je bil pri njem prav ti isti dan, ko je ponesrečil župnik sam. Odrezal mu je bil dolge lase, kar je moža izpremenilo popolnoma. Prav tisti dan je izginila tudi mlada dama, ki je bila učiteljica v nedeljski šoli. V pretečenem poletju sta občevala župnik in učiteljica, ki je bila prav zalo dekle tako intimno, da je občinski predstojnik pozval na odgovor. Župnik se je opravičil sijajno in dejal, da imata z učiteljico dolga posvetovanja, kako da bi se omejila trgovina z dekleti. Ob župnikovi "smrti" so se ljudje spomnili učiteljice in sklepal, da sta najbrže oba bog zna kam odpotovala. In sedaj se je izvedelo, da sta župnik in učiteljica na parniku "Ballarat", ki plove v Avstralijo. Nato je tudi župnikova soproga prišla z resnico na dan in povedala, da je povest o nezdodbi izmišljena. Župnik je ž dle časa mučil svojo ženo, grozil ji večkrat s smrtjo in jo prisilil, da je šla z njim v Flamborough na morskopečine, kjer jo je pustil samo. Župnik je tako teroriziral svojo soprogo, da je izpolnjevala njegove želje še po njegovi "smrti". Drugo poglavje te zgodbe se bo pričelo čez nekaj dni, ko bo priplul parnik v Avstralijo...

— Vatikanski despotizem. Iz Rima poročajo: V Vatikanu so se odločili, da zatro z vso silo vsako svobodno mišljenje med duhovništvom. Papež je sedaj prisilil nadškofa v Pizi, da je prenehal z izdajajo revije za fiziko, matematiko in naravoslovje, pri kateri so sodelovali najodličnejši italijanski katoliški učenjaki. Ker pa se ni hotel ponižati nadškof, da bi bil slepo orodje vatikanskih krogov, ga je zadel kazens.

RAZNE VESTI.

— O vojni bestiji. Iz Sofije poroča sodrug Dimitrov, tajnik bolgarskih strokovnih organizacij, sledeče:

Od začetka februarja so se pričele zopet sovražnosti s krepkejšim bombardiranjem Odrina. Že od vsega začetka ni bilo misliti na to, da bo boj omejen le okolo Odrina. Pozitivno lahko trdim, da sedanji boji na obeh straneh prav nič ne zaostajajo v grozotah in brezobzirnosti za prejšnjimi. Človeško klanje je tako strašno, kakor ni bilo nikdar prej. Oblasti so izdale odlok, da morajo zapustiti vsi ranjeni vojaki bolnišnice in oditi domu. In danes smo bili prič prižoru, ki je trgal srce: Videl smo, kako so pometali na stotine vojakov, še neozdravljenih, hromih, s kroglicami v telesu, iz bolnišnice, da bo prostor za nove žrtve krvave vojne. Pretežna večina teh nesrečnikov, ubogih delavcev, nima sredstev, da bi se zdravili in olajšali strašne muke. Koliko od teh se ne bo zamogla preživljati drugače kakor z beračenjem.

Kako kruto in nečloveško postopajo naše vojaške oblasti z žrtvami vojne; kaže jasno tole dejstvo: Danes je moral zapustiti bolnišnico na odredbo oblasti stavbinski delavec, ki je popolnoma oslepel. Postavil so ga na cesto z drugimi vred, brez vseh sredstev. Žalostna smrt bi bila njegov delež, da se ni zavzela zanj naša organizacija in mu stregla. Ko se okrepi, ga odpošljemo v njegovo domovino, v zapuščen kot Macedonije.

Obnovljena vojna je poslabšala položaj delavstva še bolj. Vsote, določene od občin za podporo, so že izdane. A novih sredstev za pomoč ne dovoljuje nobena občina. Njihova podpora je bila itak le kaplja na razbeljeno železo. Po uradnih podatkih so dovolile vse občine 1.556.900 frankov v v podporo. Če razdelimo to vsoto na mestno prebivalstvo, živeče v najhujši bedi, ki je cenijo uradno na 700.000 oseb, tedaj prideta na vsako osebo po dva franka, in sicer za štiri mesece.

Najbrže bodo tudi kmalu prenehali z delom v obratih, ki so jih pred kratkimi otvorili v upanju na bližnji mir. Nezaposlenost bo še večja in še bolj uničujoča. K tej bedi se pridružuje še obup in pričakovanje najhujšega v družinah, ki imajo očete in sinove na bojiščih.

Prav resno in težko skrb nam povzroča tudi usoda naših najboljših agitatoričnih in organizatoričnih moči, ki so na bojiščih in katerim so doslej še priznale sovražne kroglice. Vse te razmere so vplivale, da je ljudstvo bilo polno nejevolje in upornosti, ko so pričele sovražnosti znova. Ogorčenje ljudstva proti nečloveškemu klanju in njega provokativnih naraščaj s vsakim dnem. Da to ogorčenje ne bruhne z vso silo na dan in da ljudstvo še ni dalo duška svoji nezadovoljnosti z revolucijo, je le v tem, da imamo nečloveško vojaško upravo in grobo vojaško cenzuro, ki tlačita našo deželo...

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Butte, Mont., Crulters, Pa., Ely, Minn., Witt, Ill. Prihodnjič: South Fork, Pa. Nemogoče. Preveč osebno. Mi ne rečemo, da Vi lažete. Rečemo pa, da lažete: "Amerikanski Slovenec," "Glas naroda" in "Naš Gospodar".

Ako ste lačni časti, ter želite samemu sebi peti slavo, napišite članek, v katerem v zvezde kujte vaše nedosežne zmožnosti in vrline, nakar ga pošljite "Našem Gospodarju" v ponatis.

Da pa ne bode nepotrebnih izgovorov rekoč: Vi nas niste razumeli, mi smo mislili z našim špikanjem na druge itd. Zato na tem mestu pozivljamo urednika "N. G." da naj v prihodnji številki lista jasno pove, ako misli "Proletarca". Ako potrdi z "da", potem smo mu tepej na razpolago, da se srečamo v listu ali pa na govorniškem tribunu.

Največ škodujejo pravomu socializmu oni, koji ga propagirajo na neokreten način. "Živeli gospodje pri" Glas Naroda! Kdo bi si bil mislil, da bodele kedaj tako očitno priznali svoje grehe.

Na farmi v Willard, Wis.

Nad sto slovenskih družin se je še naselilo na farmah na Willardu, v državi Wisconsin. Zakaj bi se tudi Vi ne naselili med njimi. Vaši sosede bodo Vaši rojaki. Tu je še obilo zemlje naprodaj zraven Slovencev po niski ceni, katera so lahko plačuje na mesečne obroke. Pišite po informacije na

ADRIA COLONIZATION CO. 322 Reed St. Room 6. Milwaukee, Wis.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

NIZKE CENE.

Velike ugodnosti: električna luč, izvrstna kuhinja, vino zastoj, kabine tretjega razreda na parniku

Kaiser Franz Jozef I. in Mariha Washington

Na krovu se govorijo vsi Avstro-ogerski jeziki.

Družbeno ladjeve parnikov na dva vjaka:

Kaiser Franz Jozef I., Martha Washington, Laura, Alice, Argentine, Oceanic; NOVI PARNIKI V DELU.

Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike

PHELPS BROS. & CO.

Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.

ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill. Ime vaše mogoče ur, vertikalne, potne in drugih dragotin. Izvirajo tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po naložbi ceni.

CARL STROVER Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih. St. sobe 1009

133 W. WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL.

Telefon: Main 3989

JOS. A. FISHER

Buffet. Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smetke, i. t. d. Izvrstni prostor za okrepčila. 3700 W. 26th St., Chicago, Ill. Tel. Lawdale 1761

POZOR! SLOVENCI! POZOR! SALOON

s modernim kegljiščem

Uvaja pivo v sodčkih in buteljnjah in druge raznovrstne pijače ter snižuje smetke. Potniki dobe čisto pravo čisto na nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovincem se teplo priporoča

MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

Papež ali Kristus v angleškem jeziku.

Pozivljamo duhovnike in katoličane, da zanikajo fakste, ki so v tej knjigi, v kateri dokazujemo, da je rimsko-katoliška cerkev nekrščanska. — Vsaka stran posebej odpira oči. 224 strani. Cena 25c s poštnino, 5 za \$1

Vsak, možki ali ženska, interviran v ameriških institucijah in v svobodi, bi moral naročiti več komadov te knjige in jo razširiti med prijatelji in znanci.

AMERICAN LIBERTY PUB. CO., Dept. 149. Box 814. Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

M. JOVANOVIČ

84 — 6th Str. Milwaukee, Wis.

PRODAJA ŠIFKARTE.

Pošilja denar po pošti in brzojavno. Izdeluje: Obveznice — Pooblastila — Prepovedi, potrjene po notarju in ces. in kr. konzulatu.

EDINA HRVAŠKO — SLOVENSKO — SRBSKA AGENCIJA.

Obuvala

za moške: od \$1.50 do \$4.00 za ženske: od \$1.00 do \$2.50 za otroke: od \$0.50 do \$2.50

Mi vaš hočemo vselej zadovoljiti

AHRENS & VAHL

355 Grove St.

Milwaukee, Wis.

NAJBOLJŠE OBLEKE

izdeluje pe meri sodrug

J. KRAINCO,

317 Florida St., Milwaukee, Wis.

Ter popravilja, čisti pegla in barva stare.

Najboljše delo in najnižje cene.

TUJCEM priporočam svoje do-

bro urejeno prenočišče in restavracijo, domačinom pa svoj saloon, vsem skupaj pa vse.

IG. KUŠLIAN

229—1st Ave.

MILWAUKEE, WIS.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun

NA 469 GRAND AVE., KENOSHA, WIS

Telefon 1199.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in raneocelne.

Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Uređuje od 1 do 3 pop. od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči bolniki naj pišejo slovensko.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

1837 So. Flak St. Tel. Canal 1406

GOSPODINJE POZOR!

Priporočamo vam v prodajo vse stvari, ki spadajo v grocerijsko ali mesarsko obrt. Vse po najnižjih cenah. Na zahtevo se dovaža na dom.

G. Mamčlovich & Co.,

331 Greeve St., Conemaugh, Pa.

Tel. Con. 4050.

Važno uprašanje! Do mi opravi najhujše razjede? Konzularne, starokrajške sodniške in vojaške zadeve. Javni notar. 220 1/2 Grove St. Milwaukee, Wis.

Ali ste že naročili par sto izst. sov slavnostne prvomajske številke "Proletarca"? Ako niste — ne čakajte! Storitte takoj! Ne bo vam žal! Prvi maj je delavski praznik!

Ta teden Jaka nič ne piše. — Zakaj ne, pove drugi teden.

Jaka.

Razno.

PROFIT "STEEL TRUSTA".

"Steel Trust" korporacija je izdala svoje letno poročilo za leto 1912.

Računi kažejo, da je omenjeni trust naredil in vtaknil v žep v preteklem letu \$77.075.217 čiste dobička. Toraj približno šest in pol milijona dolarjev vsaki mesec. Ali dvesto in šestdeset tisoč dolarjev vsaki delovni dan v letu!

Miljonarskim delničarjem ni bilo potreba za te milijone niti z mazincem migniti. Njihov največji trud je bil: vzeti notico blagohotno na znanje, da so zopet za sedemdeset milijonov "bogatejši". To je originalni graft, današnjega kapitalističnega sistema. Delavci, kateri so nagromadili skupaj ta ogromni profit za druge, so bili v imenu postave zasluženi pri graftarski korporaciji.

Število delavcev, zaposlenih pri "Steel Trustu", je bilo leta 1912 221.025. Celoletni izdatki in plačila za delavce, priganjane, različne bose, superintendente in pisarniško osebje znaša \$189.351.602.

Povprečna plača znaša \$850 na osebo za celo leto. Tukaj se pa ne smemo zmotiti. Kajti zraven se računajo tudi bossi, superintendenti in različni drugi dobro plačani postopači. Nam je znano, da je največ delavcev pri "Steel Trustu" plačanih po \$1.50 do \$2.00 na dan.

Država je že izdala na stotine dolarjev denarja za različne preiskave! "Steel Trust" se pa zadovoljno smeje in hodi svojo staro pot.

"Steel Trust" je privatna lastnina veleparitov, gospodar situacije, ter bode izkoristil delavce in državo še vedno nemoteno naprej in potem naj že bode na krmlu vlade ena ali pa druga kapitalistična administracija. To za kapitaliste nima absolutno nobenega pomena. Zakaj? Zato, ker "Steel Trust" vlada vlado.

Socialistična stranka je edina stranka, katere zamore trustom porezati peruti ter uničiti nadvlado piratov nad državo. Zakaj? Zato ker ima socialistična stranka v rokah "transfer", po katerem preidejo trusti in korporacije iz privatnih rok, v kolektivne roke ljudskega blaga — države.

Takrat ne pojde več sedemdeset milijonov dolarjev čiste stega profita v žep ljudskim parasitom. V socialistični družbi bodo imeli parasiti in delavci pri liko dobiti pošteno plačano delo. In takrat se še le zamore začeti — pošteno življenje.

Sodruginja v ječi.

Policija v Hazleton, Pa., je vrgla v ječo Margaretto H. Sanger, katere je ravno dospela iz New Yorka, da pomaga v boju štrajkarjem, ki se že dlje časa bore za zvišanje plače in pripoznanje unije.

Kapitalisti in policija si umišljajo vsakovrstne zvijače, samo da bi strli štrajk. Pred nedolгим časom so poslali do "piketov" malo deklica, katere je nosila v rokah zvezino zastavo. Deklica upraša "pikete" rekoč: "ali bi mogli stati na straži pod pokroviteljstvom te zastave?" "To hell z zastavo", odgovore na straži stoječi piketi. Deklica je na to brzo odšla, ter povedala policajem, kaj da so štrajkarji odgo-

vorili na njeno uprašanje. Policaji so takoj pometali omenjene "pikete" v ječo, dasiravno niso zakrivali nobenega zločina. Zastopniki I. W. W. unije so prišli na sled, da dela "United Textile Workers Union", roka v roki s kapitalisti, samo da bi zlo-mili štrajk in pregnali I. W. W. organizacijo iz Hazletona. Štrajkarji so za trdno prepričani, da bodo kmalu zmagali. "U. M. of A.", premogariji so se izjavili, da bojejo pomagati štrajkarjem do konca. Premogariji pravijo, da če bodo policaji neprenehoma metali delavce v ječo, da pridejo v mesto, prevzamejo službo piketov, tudi če se na to napolnijo ječe do zadnjega kotička.

James Duncan, predsednik od "Granite Cutters' Association" naznanja, da bojejo kamnoseki imeti novo plačilno lestvico in boljše plačo. Local v Bangor, Me. naznanja, da so bili tamonjši kamnoseki samo en dan na štrajku, nakar so se delodajalci takoj udali ter jim zvišali plačo od \$3.28 na \$3.60 na dan.

V Trautman, Mass. so dosegli kamnoseki povišanje plače od \$3.25 na \$3.52 za osemurno delo.

V Ibberville, Canada, bojejo kamnoseki novo plačilno lestvico, katere naj bi bila veljavna do 1. marca 1916. Namesto sedanjih 40 c na uro, zahtevajo znanprej 43 c. Po 1. marcu 1916 pa 50 c na uro in ne več delati kakor 45 ur na teden.

Lokal v Vernor, British Columbia zahteva, da se plača mesto dosedanjih \$5. v prihodnje \$6.00 na dan. Kako bodo vse te kamnoseške zahteve izpadle, je ta čas težko uganiti. Kamnoseška unija spada namreč pod starokopitno unijo A. F. of L., katere taktika je ravno tako malo nevarna za kapitaliste, kakor ni nevarna kitajski "zid", da bi za-držal sovražnika udreti v deželo.

Trije "gentlemanji" so na 322 Columbus Ave., V. New York-u, prišli v neko prodajalno, ter dali vedeti štirim uslužbenecem, kateri so bili v prodajalni, da bojejo imeti denar. Enemu od uslužbenec pa ta nenavadni obisk ni bil prav nič všeč, ter je začel kričati. Toda slabo je našel. Roparji so ga hipoma pobili na tla, zvezali in mu zamašili usta, nakar so ga še neusmiljeno pretepli. Nato je eden roparjev odšel na stražo pred vrata, drugi je s samokresom v rokah strahoval ostale uslužbence, tretji je pa med tem času izpraznil "registre". Nazadnje so še s težkim zidarskim kladivom razbili železno blagajno ter pobrali vse denar. Nato so je polagoma "popihali".

Res čudno, da smejo roparji pri belem dnevu razbijati blagajne, ne da bi jih našli "vestni" policaji kaj motili pri tem poslu. Ako pa kak lačen delavec ukrade hlebec kruha, takrat so mu policaji takoj za petami. Morda so pa roparji in policaji eno in isto!

— Znamost in cerkev. V vsem znanstvenem svetu zbujajo neprijetno presenečenje vest, ki jo prinaša "Tägliche Rundschau" iz Rima. V inkvizicijskem arhivu, ki je v Vatikanu, so te dni uničili mnogo važnih spisov. Vzrok, da so izčistili arhiv je v tem, ker so se učenjaki pritoževali, da jim ni dostopen in pa, da kratkoma lo-zatre uporabo arhiva, v katerem je bilo mnogo spisov, ki ne delajo posebne časti cerkvi. Sežgali so mnogo aktov o obravnavah iz inkvizicijske dobe, med njimi več listin, nanašajočih se na slavnega učenjaka Galileja, največjega naravoslovca Italije in ustanovitelja moderne naravoslovne vede. Galilej je izumil daljnogled in je z njegovo pomočjo dognal, da je površje lune valovito, da je rimska cesta posuta z gostimi, majhnimi zvezdami, v orionu je razkril čez 500 novih zvezd itd. Galileja je preganjala cerkev kolikor ga je mogla in inkvizicija mu je zagrenila zadnja leta njegovega življenja. Od 1. 1633. do njegove smrti leta 1642. je bil jetnik cerkve. Na svoja stara leta, bil je 68 let star, ko ga je dobila inkvizicija v železne pesti, je vsled prestanih muk popolnoma oslepel. Katoliški cerkvi je seveda mnogo na tem, da spravi s sveta vse, kar dokazuje, da je bila cerkev največja nasprotnica znanosti in vede.

— Streljajte na proletarce! Iz Rima poročajo: 6. januarja je aretiral orožnik v Baganzoli pri Parmi sodruga in voditelja strokovne organizacije, ki se je udeležil veselice. Orožnik ga je aretiral v pretezo, da ni dal zadostnih podatkov za določitev svoje osebe. Delavci, ki so se tudi udeležili te veselice, so protestirali proti aretaciji. Nato je pa orožnik ustrelil in zadell sodruga Curtija. Sedaj so ustavili preiskavo proti orožniku, češ da je streljal v silobranu. Čuden silobran to, ker ni imel niti eden od delavcev s seboj orožja in je bil ustreljen sodrug Curti v hrbet!

— Narodnjaška vzgoja že rodi sadove: pretepanje in napadanje mirnih ljudi. "Zarja" z dne 28. marca piše o sadovih narodnjaške vzgoje: Trije sodrugi iz Nabrežine so šli od veselice "Ljudskega odra" 24. marca v Sv. Križu na čašo vina v Osmico kar jih iz ničevnega vzroka, ki sta ga skovala dva tovariša od N. D. O. in pevca narodnega društva "Skala" Josip Semie po domači Kofon in Anton Sulčić iz Skednja. Izvila sta jo iz trte, da so omenjeni trije železničarji iz Nabrežine, ki so sedeli pri svoji mizici, oškropili z vinom soprogo Semievo. Kar pa je bilo čisto nerresnično. Semie je zahteval 6 K 40 v za škodo, če ne da, jih bodo raztrgali in iz Osmice pometali. Navzoči pivci, ki so videli ta dva narodna divjaka napadata mirne in dostojne ljudi, so jih primerno poučili, kako se je obnašati.

— Do usmiljenih src se obrača napol liberalna in napol klerikalna "Edinost" s prošnjo, naj bi nabrala nekaj denarja za nekega delavca v tržaškem tehničnem zavodu, ki zaradi dvajdesdnevne stavke v imenovanem zavodu, ne more plačati hrane za sina, ki mu študira v Gorici. Delavec, ki si v svojih dolgih letih dela ni zamogel prihraniti toliko, da bi lahko živel brez zaslužka 20 dni, katerega je meščanska družba dajala za njegovo delo, da se je komaj preživljal, kadar je delal, ta delavec se obrača v meščanskem, protidelavskem listu do usmiljenih src in prosi ponižno miloščine. Ako jo dobi, se bo zanj poizkusil zahvaliti in meščansko časopisje bo opevalo slavo meščanske dobrodušnosti, usmiljenja in dobrega srea. Mari je vse to za delavca lepo? Mari je lepo, da se zadovolji delavec z miloščino svojih izkoriščevalcev raje, kakor da bi se pridružil delavski organizaciji in sprejel vzajemno podporo delavcev tovarišev. Naj delavci o tem premišlujejo.

— Modrost občinskih očetov v Nabrežini. — Občinski očetje v Nabrežini so se polotili preteklo leto z veliko vnebo v rešnici koristnega in potrbnega dela: odpraviti ali vsaj olajšati so hoteli stanovanjsko mizerijo v Nabrežini. Razposlali so med delavstvo vabila za zglasitev za gradnjo delavskih hišic. Delavci so kar zijali od začudenja nad toliko uvidenostjo nabreženjskih purgarskih občinskih odbornikov in z veseljem je odzvalo precejšnje število železničarjev in klesarjev za pristop. In potem so čakali nestrpno, kdaj da sledi prvemu koraku drugi in v duhu so že gledali lične delavske hišice, obdane z majhnimi vrtovi, in kar lažje so prenašali življenje po luknjah, ki jim pravijo hišni gospodarji stanovanja. Ali purgarija je purgarija, in resno delo jo ne mika. Navdušenost za delavska stanovanja je prav tako hitro minilo, kakor se je nenadoma porodilo. Namesto prepotreb-nih stanovanj pa dobijo električno razsvetljavo, tako so sklenili premodri občinski očetje. Kot moderni, napredni ljudje nimajo delavci prav nič proti električni razsvetljavi, ampak pametnejše bi bilo, da bi občinska uprava prej poskrbela najpotrebnejše obične koristne stvari. Vsak zaveden človek bo pritrdil, da so zdrava stanovanja in dobre ceste razsvetljene s petrolejkami mnogo bolj koristne kakor električna luč. Seveda za potrebe delavstva se purgarstvo še nikdar ni pobrigalo. Delavske družine v Nabrežini bodo še naprej stlačene v zaduhlih stanovanjih, nabrežinske ceste in hiše imovitih ljudi se bodo bleščele v električni svetlobi. Purgarija je povsod enaka. Najprvo zase in če še kaj ostane, potem pa za delavce.

— Žalska pivovarna pred prodajo. — Graška "Tagespost" poroča, da izkazuje računski zaključek Delniške pivovarne Laški trg-Zalec izgubo 83.000 K, ter da namerava družba pivovarno prodati in da se za nakup pogaja med drugimi tudi prva graška delniška pivovarna. Pivovarna Laški trg-Zalec je prej-bila last rodb. Kukce v Zalecu, ter je bila cenjena pred prenosno v delniško družbo na okoli 600.000 kron. Ko se je osnovala delniška družba, katere duša je bil prejšnji župan ljubljanski gospod Hribar, in prevzela pivovarno, so se pokazali nedostaki glede uredbe in je sklenila Delniška družba investirati večji znesek za modernjšo opremo pivovarne. Naložen je pa bil prevelik kapital v podjetju, ki se je z novo opremo še povečal in koncem konca je morala družba odpisati velik odstotek od temeljne glavnice, da bi s tem dosegla rentabilnito pivovarne, a kakor kaže zadnji računski zaključek, tudi ta operacija ni prav nič pomagala. Kakor čujemo, se Delniška družba res že dalje časa pogaja z Zvezo alpskih pivovaren glede prodaje te pivovarne, ki so jo prej nalašč nakupili narodnjakarji, da bi ohranili narodno posest. Kje tiči vzrok, da pivovarna ne uspeva, ne vemo, najbrže pa je vzrok nestrokovnjaško vodstvo in prevelika briga gospodov delničarjev za to, kako bi preprečili delavsko organizacijo v svojem podjetju. Slednje pa — gospodje so zopet pokazali, da so tudi slovenski kapitalistični mednarodni, kedar gre za njih interese. Svoji k svojim so kričali, ko so kupili pivovarno, danes jo pa ponujajo Nemeem na prodaj.

— Moščanske volitve pred kasacijskem sodiščem. — Ljubljansko deželno sodišče je svoj čas obsodilo klerikalnega agitatorja Orehega v Mostah na pet dni zapora zaradi volilne goljufije, ker je samovoljno izpolnil glasovnice dveh volilcev. Orehek je vložil proti razsodbi deželnega sodišča ničnostno pritožbo, češ da s svojim dejanjem ni oviral svobodnega izvrševanja volilne pravice volilcev. Kasacijsko sodišče pa je pritožbo zavrnilo in potrdilo razsodbo prve instance. V razlogih pravi kasacijsko sodišče, da varuje zakon svobodo volitve ne samo do izpolnitve glasovnice, marveč do trenutka dejanske volitve: ako bi bila hotela v navedenem slučaju volilec drugače, nego jima je podpisal Orehek, bi bila morala iskati novi glasovnici, s čimer bi jima bila volitve otežena. — Obsodba klerikalnega agitatorja dokazuje ob enem, s kakšnimi čednimi sredstvi zmagujejo klerikaleci na Kranjskem.

— Papežev poraz. — 9. oktobra 1911 je izdal papež vrsto proprio, s katerim je odpravil vrsto cerkvenih praznikov — velikonočni ponedeljek, binkoštni ponedeljek, drugi božični praznik, Marijino rajstvo, svečnico, praznik treh kraljev. Ta odlok je bil očitno usluga kapitalistom, katerim na ljubo naj bi delavci šest dni na leto več robotali. Socialni demokratje so zastopali takrat stališče, da naj papež odločje v cerkvenem življenju, kolikor le prenese potrpljivost vernih ovčic, za državno upravo pa da so njegove odločbe popolnoma brezpomembne. Zahtevali so zato, da ostane v državni upravi, v kolikor pridejo zanj v poštev cerkveni prazniki, pri dosedanjem običaju. Papež je "utemeljeval" svoj odlok — z draginjo. Če bo več delavnikov, taka je bila socialna modrost papeževa, bodo delavci več proizvajali, vsega bo v obilici in draginja bo kar sama po sebi nehala. Ubogi papež! Vidi se mu, da je res jetnik, ki ne ve prav ničesar o vzrokih draginje. Če bo vsega preveč, bo vse poceni. S kakšno ljubljansko branjevko bi se še lahko meril. Vsega je dovolj na svetu, mesa in žita, premoga in lesa, a samo za one, ki čepe na vrečah denarja, ne pa za delavce, ki žive iz rok v usta. Avstrijska uradna "Wiener Zeitung" prinaša odlok skupnega ministrstva, ki pravi, da papeževa odredba nevelja za državo. Dolgo, dolgo je rabila vlada, da je skuhala ta odlok. Odlok pravi: "Da se razprše vsi dvomi, se naznanja, da papežev odlok za področje državnih oblasti, uradov, zavodov in šol ne velja." Papeževa nakana: pomagati kapitalistom, se je torej pošteno izjavila.

Socialistični eksperiment pri gradnji Panamskega prekopa.

Po John Reedu predelal Molek.

(Dalje).

Strije Sam skrbi tudi za bogomolstvo. Skoro vsaka dvorana je dvonadstropna stavba. Pritličje služi za nedeljsko šolo in cerkev, kjer verski delavci molijo svoje-ga boga, a v prvem nadstropju je pa prostor za seje in zabave.

Nezgode so redke.

Delo pri gradnji prekopa je na mnogih mestih dokaj nevarno. Zlasti v eulebrski preseki, kjer seka in kopljejo kanal čez celo vrsto visokih hribov, grozi ne-prestana nevarnost, da se utrga-zo zemeljski plazovi ali češ skladi skal in zasujejo delavce v globokem grabnu. Ako bi bil prekop zasebno podjetje, gotovo bi bile grozne nesreče na dnevnem redu. Toda vlada je tudi v tem oziru dobro zavarovala delavce. Samo v letu 1911 se je porabilo 5.900.000 funtov dinamita le v preprečeni nezdgo. Vsaka viseča skala ali zemeljski grič, ki je na sumu, da bi se utrgal, se razstrelil z dinamitom. Seveda, kljub vsem paž-njam in skrbnemu ravnanju z razstrelivom se včasih le pripeti kakšna nezgoda, da ponesreči ta ali oni delavec. V takem slučaju pa ni treba dedičem ponesrečen-ca najeti advokata, da bi tožil za odškodnino. Nikjer bi si ne mogli delavci želeči boljših razmer kakor vladajo v tem oziru v Canal Zone. In to velja za najbolj izme-nega inženirja ravno tako, kakor za najnižjega navadnega delavca, kateri suče lopato, pa naj bo že bele ali črne kože. Ako se delavec pri delu ponesreči, tako, da ni več zmožen za nobeno delo, tedaj mu da vlada brez vsakega vprašanja penzijo do smrti in dovoli mu, da gre, ako hoče v katerikoli zavod za stare vojake v Združeni-državah. Ker pa vlada zelo skrbi za varnostne naprave, so ne-zgode kljub vsem nevarnostim zelo redke. Zasebnim delodajalcem, kapitalistom, se še niti ne sanja, da bi tako skrbeli za var-nost svojih delavcev.

Prosta vožnja in prost pouk.

Vsak delavec v Canal Zone do-bi zastoj železniški listek do ka-terejakoli mesta na vladni želez-nici enkrat v mesecu. Kdor se hoče peljati več kot enkrat, dobi na prošnjo vozni listek za polo-vično ceno.

Dalje je vlada postavila dva-ndvajset modernih šol, ki se dele v nižje in višje oddelke. Učenci imajo ravnokar prosto vožnjo po železnici; učne knjige in vse o-stale šolske predmete kakor tudi zdravniško oskrbo preskrbi brez-plačno Strije Sam.

Vlada vzdržuje tudi stalno go-dbo. Godbeniki sestoje iz delavcev in so plačani po \$2.30 vsakokrat kadar igrajo. Vsako nedeljo po-poldne je godbeni koncert kje ob kanalu. Nadalje je plačana požar-na bramba s postajami v raznih krajih ob prekopa.

Črna parada. —

Za 24., 25., 26. in 27. avgust sklicujejo kleri-kaleci v Ljubljano slovensko-hrvaški katoliški shod. Katoliški shod je klerikalna strankarska priredit-ev in ako bi bili klerikaleci tako pošteni, da bi imenovali stvar s praviim imenom, bi bilo vse v re-du. Ampak klerikaleci obešajo svo-jemu katoliškemu shodu versko e-tiketo in bodo po prižnicah bob-nali za svojo politično manifesta-cijo z obrabljenim geslom, da je vera že zopet enkrat v nevarnosti in da jo je na shodu 24. avgusta treba rešiti. Vsa ta klerikalna agi-tacija je precej prozorno politič-no sleparstvo in verska etiketa služi le namenu, da privežejo na-se zopet tiste resnično verne ljudi, ki so začeli hrbet obračati prak-tičnemu katoličanstvu, kakor ga z uprav nekrščansko brezobzir-nostjo izvajajo klerikaleci.

V Indianapolis, kjer je bila po-

vodenj, prodajajo kruh po 20 centov hlebeček. Škoda ker nisem "pek". Vse lepše se sliši hitro obogateti, kakor pa pisati po pa-pirju.

Bratje, kapitalisti verjamejo na delitve (talengo). Imajo že skoraj vse "stalano". Dvesto in pedeset tisoč individuov v Ameriki lastu-

In končno je Strije Sam omislil tudi brezplačna pokopališča za delavce in njih sorodnike, kjer mrliče pokopljejo na stroške zve-zine vlade.

Komisarji niso socialisti.

Marsikdo, ki čita te vrstice, si bo naravno mislil, da so zvezni komisarji, ki imajo v svojih rokah celo stvar Canal Zone, prešinjeni s socialističnimi idejami ali da si pomagajo s socialističnimi knjiga-mi. Nič ne more biti bolj neres-ničnega. Komisarji so tehnični mo-žje in politična filozofija jih men-da najmanj zanima. Kolonel Goet-hals, predsedatelj komisije, je vo-jaski inženir in če bi mu kdo po-vedal, da s svojim delom in na-črti v Canal Zone eksperimentira socializem, bi se gotovo nemalo začudil. Ne verjamemo, da je Goet-hals v vsem svojem življenju vi-del samo eno knjigo o socializmu ali politični ekonomiji, a kam da bi jo že čital!

Vsi poizkusi in praktično pro-izvajanje socialističnih idej pri gradnji Panamskega prekopa — katero bi naši "učeni" profesorji na učiliščih in "modri" uredniki velikih dnevnikov brez dvoma na-zvali utopijo in sanjarijo — na-stalo je pod pritiskom gospodarskih potreb. Vladna komisija v Canal Zone ni bila prisiljena pri-četi z municipalno trgovino, vlad-nim lastništvom železnice in re-stavracij niti z lastnim izdelovan-jem sladoleza iz prepričanja ali z zavednostjo, da hoče poizkusiti če imajo socialisti prav ali ne — ne, marveč je bila prisiljena vsled e-konomskega položaja, v katerem se je nahajala. In položaj je bil tak, da je bila komisija primorana oprijeti se načina, katerega socia-listi že od nekdaj priporočame kot edino rešitev cele vrste social-nih problemov. Za nas je torej res brez pomena, dali so vladni komi-sarji socialisti ali ne; edino, kar nas zanima, je, da so komisarji v izbiranju sredstev in načina gle-de vodstva in operiranja največ-je-ga podjetja te vrste na svetu, izbrali ravno tisto, kar priporoča-jo socialisti. To je za nas najvaž-nejše, kajti predvsem dokazuje, da posledica sedanje kapitalistič-no urejene družbe je in mora biti socializacija vsega, kar človek po-trebuje za svoj obstanek. To bo prinesla sila gospodarskih potreb. Kako pa te potrebe nastajajo, vi-dimo doxolj jasno v Canal Zone pri gradnji Panamskega preko-pa, kjer vladna komisija ekspe-ri-mentira socializem, ne da bi se zavedala tega. Najlepše pri vsem tem pa je, da se je poizkus že do sedaj na čeli črti sijajno obnesel — sploh tako sijajno, da si bolj sijajno ne moremo želeči in to ob času, ko je kapitalizem še v bu-jnem cvetju in ko je sama vlada sovražna vsakemu gibanju v prid socializma.

(Konec prihodnjič.)

je 70 odstotkov vsega narodnega bogastva. Dvajset milijonov (med temi smo tudi mi) pa lastuje samo 4 odstotke. Potem pa še nieki list čveka, da bi sleparje iskali s Diogenovo svetilko. To hell s sve-tilko. Mi lahko lumpe kar pri-memo z roko.

Suženjstvo kapitalisti nikdar ne bodejo odpravili. Suženjstvo odpraviti morajo delavci sami. Kakor hitro ne bode suženjev več na svetu, potem tudi ne bode več gospodarjev.

Sedaj bodo kmalu prišel čas, ko bodo kapitalisti farmarjem exportirali poljedelske stroje, se-veda za drag denar. V jeseni pa bode prišel čas, ko bodo farmarji kapitalistom exportirali žito za nizke cene, nakar bodo kapitalisti prodali moko delavcem za odu-rske obresti.

Vse tiste bobneče stranke, ka-tere priporočajo in pridigujejo vedno od reform, — potrebujejo temeljitih reform in operacije.

Kaj bi dandanes storili s sinom Nazarenskega tesarja, ako bi kot tesar zahteval priznanje unije, osemurni delavnik in boljše pla-čo???